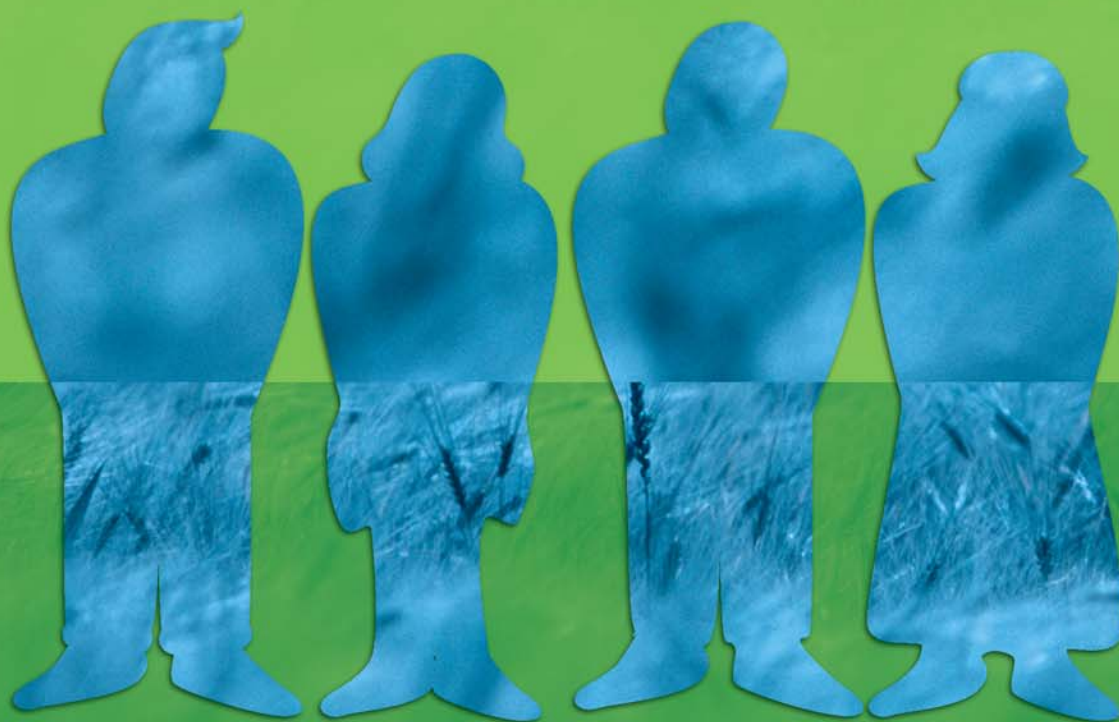

Kupujte zeleno!

Priročnik o ekološkem – okolju prijaznem –
javnem naročanju

Evropska komisija

Kupujte **zeleno!**

Priročnik o ekološkem – okolju prijaznem –
javnem naročanju

Evropska komisija

Pomembno obvestilo

Ta priročnik je usmerjevalni dokument služb Komisije in za to institucijo nikakor ne more biti zavezujoč. Treba je poudariti tudi, da se priročnik prilagaja razvoju prakse Komisije in sodne prakse Sodišča Evropskih skupnosti.

***Europe Direct* je služba za pomoč pri odgovorih
na vprašanja v zvezi z Evropsko unijo**

**Brezplačna telefonska številka:
00 800 6 7 8 9 10 11**

Veliko dodatnih informacij o Evropski uniji je na voljo na internetu.
Dostop je možen na strežniku Europa (<http://europa.eu.int>).

Kataloški podatki so navedeni na koncu te publikacije.

Luxembourg: Urad za uradne publikacije Evropskih skupnosti, 2005

ISBN 92-894-9095-0

© Evropske skupnosti, 2005

Ponatis je dovoljen samo z navedbo vira.

Printed in Belgium

TISKANO NA BELEM PAPIRJU, KI NE VSEBUJE KLORA

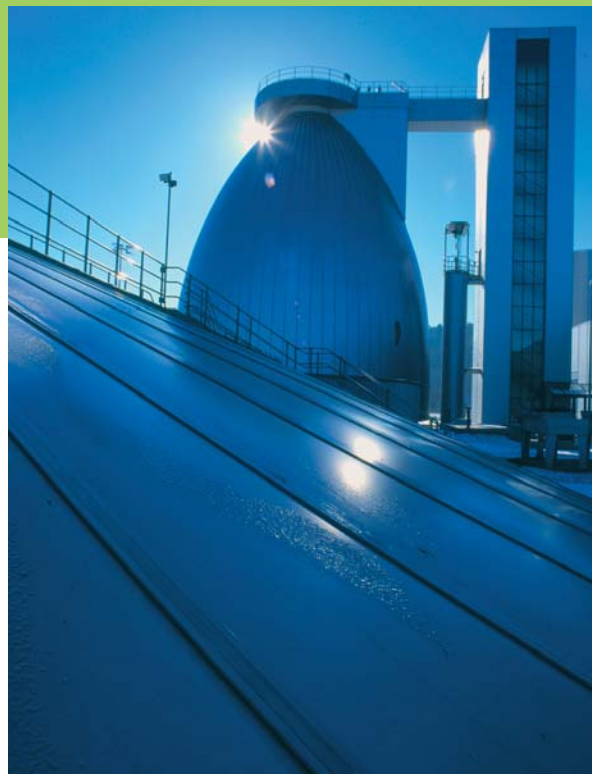
Kazalo

ZELENO JAVNO NAROČANJE: GLAVNE ZNAČILNOSTI	4
UVOD	5
POGLAVJE 1 – STRATEGIJA ZELENEGA JAVNEGA NAROČANJA	9
1.1 Ocenjevanje potreb po usposabljanju in zagotavljanje dostopa do okoljskih informacij	9
1.2 Določitev splošnih prednostnih nalog za „ozelenitev“ vašega javnega naročanja	10
POGLAVJE 2 – ORGANIZIRANJE JAVNEGA NAROČANJA.....	12
2.1 Uvod	12
2.2 Narava postopka javnega naročila	12
2.3 Različne faze postopka javnih naročil	13
2.4 Pomembnost ocenitve dejanskih potreb.....	13
POGLAVJE 3 – DOLOČITEV PREDMETA NAROČILA.....	14
3.1 Določitev predmeta naročila	14
3.2 Priprava tehničnih specifikacij.....	17
3.3 Znaki za okolje	19
3.4 Nakup materiala ter upoštevanje proizvodnih in procesnih metod	22
POGLAVJE 4 – IZBIRA DOBAVITELJEV BLAGA, PONUDNIKOV STORITEV ALI GRADBENIKOV.....	27
4.1 Uvod	27
4.2 Razlogi za izključitev (obvezni pogoji)	27
4.3 Tehnična sposobnost	28
POGLAVJE 5 – OCENITEV PONUDB IN DODELITEV NAROČILA	32
5.1 Splošna pravila za ocenitev ponudb in dodelitev naročila	32
5.2 Uporaba meril za ocenjevanje	34
POGLAVJE 6 – DOLOČILA O IZVAJANJU NAROČILA	38
6.1 Pravila, ki urejajo pogodbeno določila.....	38
6.2 Pogodbeno določila za izvedbo gradenj ali storitev	38
6.3 Določila pogodbe o dobavi.....	39
6.4 Vpliv prevoza	39

Zeleno javno naročanje ⁽¹⁾: Glavne značilnosti

Zelena javna naročila so postopen proces, ki poteka po naslednjih korakih:

- Preučite, kateri proizvodi, storitve ali gradnje so najprimernejši na podlagi njihovega vpliva na okolje in drugih dejavnikov, upoštevajte informacije, ki jih imate, kaj je na tržišču, razpoložljive tehnologije, stroške in prepoznavnost. (Poglavje 1)
- Ugotovite vaše potrebe in jih ustrezno izrazite. Izberite zeleni naslov, s katerim boste vašo politiko sporočali javnosti in zagotovite največjo mogočo preglednost za možne dobavitelje ali ponudnike storitev ter državljane, ki jim služite. (Poglavje 2)
- Sestavite jasne in natančne tehnične specifikacije, pri čemer uporabite okoljske dejavnike, če je to mogoče (pogoji o ustreznosti/neustreznosti) (Poglavje 3):
 - poiščite primere okoljskih značilnosti v zbirkah podatkov/znakov za okolje;
 - gradite na „najboljših praksah“ drugih naročnikov; uporabite povezovanje z drugimi v mrežo kot način pridobivanja in širjenja informacij;
 - uporabite strokovno utemeljen izračun stroškov v življenjski dobi, ne prelagajte vplivov na okolje z ene faze življenjskega ciklusa na drugo;
 - uporabite kapacitetne ali funkcionalne specifikacije, da omogočite in spodbudite inovativne zelene ponudbe;
 - razmislite o okoljsko primerni izvedbi, kot so uporaba surovin, trajnostnih proizvodnih metod (kadar so ustrezne za končni proizvod ali storitev), energetska učinkovitost, obnovljivi viri energije, emisije, odpadki, „možnost recikliranja“, nevarne kemikalije itd.;
- če ste negotovi glede dejanskega obstoja, cene ali kakovosti zelenih proizvodov ali storitev, zahtevajte zelene različice.
- Določite pogoje za priznanje sposobnosti ponudnikov na podlagi dopustnega seznama pogojev v direktivah o javnih naročilih. Če je to pri vašem naročilu primerno, vključite okoljske pogoje, da se dokaže tehnična sposobnost za izvedbo naročila. Potencialnim dobaviteljem, ponudnikom storitev ali gradbenikom povejte, da lahko uporabijo sisteme okoljskega ravnanja in izjave, da tako dokažejo izpolnjevanje pogojev. (Poglavje 4)
- Določite merila za ocenjevanje: ko se odločite za merila „ekonomsko najugodnejše ponudbe“, vključite ustrezna okoljska merila, bodisi kot podlago za primerjavo zelenih ponudb med seboj (kadar tehnične specifikacije naročilo opredelijo kot zeleno) bodisi kot način za uvedbo okoljskega elementa (kadar tehnične specifikacije naročilo opredelijo „nevtralno“), ter jim dajte določeno utež. Upoštevajte pri tem stroške življenjskega ciklusa! (Poglavje 5)
- Uporabite določila pogodbe o izvedbi naročila za določitev ustreznih dodatnih okoljskih pogojev pri zelenem naročilu. Kadar je to mogoče, vztrajajte pri okolju prijaznih načinih prevoza. (Poglavje 6)
- Vedno zagotovite, da se vse, kar zahtevate od morebitnih ponudnikov in njihovih ponudb, nanaša na predmet naročila.

© Evropske skupnosti

⁽¹⁾ V tem dokumentu je uporabljen pridevnik „zeleno“ v pomenu „ekološko, okolju prijazno, trajnostno“.

Uvod

Kakšna je povezava med javnim naročanjem in okoljem?

Javni naročniki so glavni potrošniki v Evropi, saj porabijo okoli 16 % bruto domačega proizvoda EU (kar je znesek, enakovreden polovici BDP Nemčije). S tem ko svojo kupno moč uporabljajo pri odločanju za tak nakup blaga in storitev, ki upošteva tudi okolje, lahko precej prispevajo k trajnostnemu razvoju. Zelena javna naročila zajemajo področja, kot so nakup energetske učinkovitih računalnikov in stavb, pisarniške opreme, narejene iz lesa, ki je okoljsko trajnosten, recikliranega papirja, električnih avtomobilov, okolju prijaznega javnega prevoza, ekološke hrane v menzah, elektrike iz obnovljivih virov energije, klimatskih sistemov, ki ustrezajo vrhunskim okoljskim rešitvam.

Pri zelenih javnih naročilih gre tudi za dajanje zgleda in vplivanje na trg. Javni naročniki lahko s spodbujanjem zelenih javnih naročil industrijo dejansko spodbudijo k razvoju zelenih tehnologij. V nekaterih blagovnih, gradbenih in storitvenih sektorjih je lahko vpliv izredno močan, saj javni kupci obvladujejo velik delež trga (računalnikov, energetske učinkovitih zgradb, javnega prevoza itd.).

Ne nazadnje, če upoštevate stroške življenjskega ciklusa naročila, vam zelena javna naročila omogočajo, da prihranite denar in hkrati varujete okolje. S premišljenimi nakupi lahko prihranite material in energijo, zmanjšate količino odpadkov in onesnaževanje ter spodbudite trajnostne vedenjske vzorce.

© Evropske skupnosti

Možne koristi za okolje

Evropska komisija je sofinancirala raziskovalni projekt, imenovan RELIEF⁽¹⁾, da bi znanstveno ocenila možne koristi za okolje, če bi zelena javna naročila splošno sprejeli po vsej EU. Ugotovljeno je bilo naslednje:

- Če bi vsi javni naročniki v EU zahtevali zeleno električno energijo, bi s tem prihranili količino CO₂ v višini 60 milijonov ton, kar je enakovredno 18 % obveznosti EU za znižanje toplogrednih plinov v skladu s Kjotskim protokolom. Približno toliko bi prihranili tudi, če bi se javni naročniki odločili za stavbe z visoko okoljsko kakovostjo.
- Če bi vsi javni naročniki v EU zahtevali več energetske učinkovitih računalnikov in bi to celoten trg prisililo, da naredi korak v navedeno smer, bi prihranili 830 000 ton CO₂.
- Če bi se vsi evropski javni naročniki odločili za učinkovita stranišča in pipe v svojih stavbah, bi s tem porabo vode zmanjšali za 200 milijonov ton (kar je enakovredno 0,6 % skupne porabe gospodinjstev v EU).

(¹) Ta projekt se je financiral s ključnim ukrepom „Mesto prihodnosti in kulturna dediščina“ v okviru 5. okvirnega programa za raziskave in tehnološki razvoj. Objavil je priročnik, ki lokalnim javnim naročnikom pomaga pri ozelenitvi njihovih odločitev pri javnem naročanju. Za več informacij o projektu RELIEF glejte: <http://www.iclei.org/europe/ecoprocurement/info/politics.htm>

© Evropske skupnosti

© Evropske skupnosti

Namen tega priročnika je javnim naročnikom pomagati, da uspešno uvedejo politiko zelenih naročil. Na praktičen način pojasnjuje, kakšne možnosti daje zakonodaja Evropske skupnosti, ter nakazuje preproste in učinkovite rešitve, ki se lahko uporabijo pri javnem naročanju. Priročnik iz praktičnih razlogov sledi logiki in zgradbi postopka javnega naročanja. Prav tako vsebuje veliko praktičnih primerov zelenih naročil javnih naročnikov v vsej EU ⁽¹⁾.

Ta priročnik smo pripravili predvsem za javne naročnike, vendar upamo, da bo spodbudil tudi kupce iz gospodarstva. Pomagati bi moral tudi dobaviteljem blaga, ponudnikom storitev in gradbenikom – zlasti manjšim podjetjem –, da bodo razumeli in izpolnjevali naložene okoljske zahteve za nakupe.

Priročnik je na voljo na spletni strani Komisije EUROPA o zelenem javnem naročanju. Vsebuje dodatne praktične informacije, koristne povezave in kontaktne podatke za naročnike, ki želijo svoje nakupe „ozeleniti“ (<http://europa.eu.int/comm/environment/gpp/>).

⁽¹⁾ **Pomembno obvestilo:** Čeprav so bile informacije v priročniku temeljito pregledane, Evropska komisija ne sprejema nobene odgovornosti v zvezi s posebnimi primeri, navedenimi v priročniku ali na povezanih spletnih straneh.

Politični in pravni okvir

Dolgo časa nabavne službe sploh niso upoštevale okoljske vrednosti blaga, storitev ali gradenj.

Vendar pa se je svetovno gospodarsko in politično ozadje spremenilo s pojavom **koncepta trajnostnega razvoja** – „razvoj, ki zadovoljuje potrebe sedanje generacije, ne da bi ogrozili možnosti prihodnjih generacij, da zadovoljijo svoje lastne potrebe“ – ter potrebe po upoštevanju okoljskih vidikov v vseh drugih politikah (poleg gospodarskih in socialnih vprašanj).

Odkar je bil trajnostni razvoj leta 1997 vključen v Pogodbo, je priznan kot temeljni cilj EU. V Lizboni leta 2000 so voditelji EU določili cilj, da naj Evropska unija do leta 2010 postane „najbolj konkurenčno in dinamično ter na znanju temelječe gospodarstvo v svetu, ki je sposobno trajnostne gospodarske rasti z več in boljimi delovnimi mesti in večjo družbeno povezanostjo.“ Lizbonska strategija je bila s tretjim, okoljskim stebrom dopolnjena po sprejetju **Strategije trajnostnega razvoja Evropske unije** na zasedanju Evropskega sveta v Göteborgu leta 2001 ⁽¹⁾. Ta strategija je bila prelomnica. Njen cilj je bil spodbujati gospodarsko rast in socialno kohezijo ob primernem upoštevanju varstva okolja. To pomeni, da bo treba okoljske cilje primerjati z njihovimi ekonomskimi in socialnimi vplivi, da bi lahko tako poiskali rešitve, ki bi koristile gospodarstvu, zaposlovanju in okolju. Leta 2002 sta Svet in Evropski parlament sprejela **6. okoljski akcijski program** ⁽²⁾, v katerem sta predstavila okoljski načrt EU za naslednjih deset let ter opredelila štiri prednostna področja, na katerih so nujno potrebni ukrepi: podnebne spremembe, narava in biotska raznovrstnost, upravljanje virov ter okolje in zdravje.

Izvajanje strategije trajnostnega razvoja EU in 6. okoljskega akcijskega programa bo poseben izziv v razširjeni Evropi.

Na **mednarodni ravni** je imela EU vodilno vlogo pri razvoju in spodbujanju ključnih mednarodnih okoljskih sporazumov in konvencij. Na primer, Komisija se je z ratifikacijo Kjotskega protokola o podnebnih spremembah leta 2002 zavezala, da bo v obdobju med letoma 2008 in 2012 za 8 % zmanjšala svoje emisije toplogrednih plinov (v primerjavi z ravnimi iz leta 1990).

Trajnostnega razvoja na vseh ravneh upravljanja ni mogoče doseči, če se **okoljska razsežnost** prek pravičnega izvajanja okoljskih politik s povečevanjem uporabe tržnih instrumentov in prek obveščanja javnosti, da se vzgobjo potrebne vedenjske spremembe, ne vključi v vsa druga področja politike ⁽³⁾. Na svetovni ravni je zeleno javno naročanje zlasti navedeno v Načrtu o izvajanju **svetovnega vrha o trajnostnem razvoju**, ki je bil v Johannesburgu septembra 2002 in ki spodbuja „ustrezne organe na vseh ravneh, da pri odločanju upoštevajo vidike trajnostnega razvoja“ ter „da spodbujajo politike javnega naročanja, ki pospešujejo razvoj in širjenje okolju primernejšega blaga in storitev.“ ⁽⁴⁾.

V okviru Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD) so se njene države članice dogovorile o priporočilu Sveta „za izboljšanje okoljske uspešnosti javnih naročil“ ⁽⁵⁾.

Evropska komisija je v svojem **Razlagalnem sporočilu** z dne 4. julija 2001 ⁽⁶⁾ navedla možnosti, ki jih daje zakonodaja Skupnosti, da se pri javnem naročanju upoštevajo okoljski vidiki. Sodišče Evropskih skupnosti je navedene možnosti še dodatno pojasnilo ⁽⁷⁾.

⁽¹⁾ COM(2001) 264 konč.

⁽²⁾ Sklep št. 1600/2002/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. julija 2002 o šestem okoljskem akcijskem programu Skupnosti, UL L 242, 10.9.2002.

⁽³⁾ Treba je poudariti, da se bo ta priročnik omejil na okoljski vidik trajnostnega razvoja. Socialni vidik trajnostnega razvoja obravnava razlagalno sporočilo Komisije z dne 15. oktobra 2001 o možnostih vključevanja socialnih pogojev in meril v javno naročanje in nove direktive o javnih naročilih, ki izrecno navajajo te možnosti.

⁽⁴⁾ http://www.un.org/esa/sustdev/documents/WSSD_POL_PD/English/POLIToc.htm

⁽⁵⁾ 23. januar 2002 – C(2002)3 – <http://www.oecd.org/>

⁽⁶⁾ Razlagalno sporočilo Komisije z dne 4. julija 2001 o zakonodaji Skupnosti, ki se upošteva pri javnem naročanju, in možnostih, da se okoljski vidiki vključijo v postopke javnih naročil (COM(2002) 274 konč.).

⁽⁷⁾ Sodbi Sodišča Evropskih skupnosti z dne 17. septembra 2002 v zadevi C-513/99 in z dne 4. decembra 2003 v zadevi C-448/01.

Direktivi o javnih naročilih ⁽¹⁾, sprejeti 31. marca 2004, združujeta in dopolnjujeta pravni okvir. V uvodnih izjavah in določbah zlasti navajata možnosti za upoštevanje okoljskih določil v tehničnih specifikacijah, pogojih za priznanje sposobnosti in merilih za ocenjevanje ter v določilih pogodbe o izvedbi naročila.

Čprav direktivi veljata samo za javna naročila, katerih ocenjena vrednost je višja od določenih mejnih zneskov (kakor je navedeno v direktivah), je Sodišče Evropskih skupnosti odločilo, da se tudi za naročila v vrednosti pod temi mejnimi zneski uporabljajo načelo enakega obravnavanja in preglednosti iz Pogodbe ES ter prost pretok blaga, svoboda ustanavljanja podjetij in svoboda opravljanja storitev.

⁽¹⁾ Direktiva 2004/18/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 31. marca 2004 o usklajevanju postopkov naročanja gradenj, blaga in storitev (v nadaljevanju: Direktiva 2004/18/ES) in Direktiva 2004/17/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 31. marca 2004 o usklajevanju naročanja v vodnem, energetskem in transportnem sektorju ter sektorju poštinskih storitev (v nadaljevanju: Direktiva 2004/17/ES).

© Europix/istockphoto

Poglavje 1

Strategija zelenega javnega naročanja

Načelno bi moralo biti za vse javne naročnike precej enostavno sprejemati politične odločitve za zeleno naročanje. Vendar pa bi jih bilo treba k temu spodbujati, saj z izboljšanjem naročnikove javne podobe ne bodo koristili samo okolju, ampak tudi naročniku. Pravzaprav politika zelenega javnega naročanja ponavadi od naročnika ne zahteva nobenih organizacijskih sprememb.

Vendar pa bo udejanjanje politike v praksi najprej zahtevalo nekaj strateškega načrtovanja: organizacijo ustreznega usposabljanja za nabavno osebje, zagotavljanje dostopa do okoljskih informacij ter določitev prednostnih nalog pri izbiranju najprimernejših „zelenih“ naročil. Ko bodo javni naročniki to vzpostavili, bodo lahko nadaljevali dejansko organizacijo postopka zelenega javnega naročanja (Poglavje 2).

1.1 Ocenjevanje potreb po usposabljanju in zagotavljanje dostopa do okoljskih informacij

Osebje, ki kupuje, bi moralo imeti pravno, finančno in okoljevarstveno znanje, ki ga potrebuje, ko se odloča, v kakšni meri in kje bi lahko okoljske dejavnike najbolje vključili v postopek naročanja, ali so določeni na pravilni ravni, da se doseže ekonomsko najugodnejša ponudba, in ali ustrezajo okoljskim prednostnim nalogam naročnika.

© Evropske skupnosti

Priročnik okoljske prakse v Barceloni

Barcelonski lokalni naročniki so za svojih 12 000 zaposlenih pripravili dober priročnik okoljske prakse, ki zajema podatke o zelenih javnih naročilih in drugih okoljskih vprašanjih ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Več informacij na: http://www.bcn.es/agenda21/A21_text/guies/GreenOfficeGuide.pdf

Pomembno je, da se politika zelenega javnega naročanja sporoči številnim zainteresiranim stranem, vključno s sedanjimi in prihodnjimi dobavitelji, ponudniki storitev ali gradbeniki, da lahko vsi ti upoštevajo nove zahteve.

Sodelovanje med nabavnimi službami je še en način, da se poveča dostop do okoljskega strokovnega znanja in izkušenj ter da se o politiki obvesti javnost.

Smernice za ekološke nakupe v Voralbergu

Avstrijsko zvezno deželo Voralberg sestavlja 96 manjših občin, ki se razprostirajo po precej redko naseljenem območju. Večina občin nima zaposlenih oseb, odgovornih za javno naročanje, kaj šele okoljevarstvenikov. Za uspešno zeleno javno naročanje v tem okolju je bilo treba sodelovati in naročnike razbremeniti čim več strokovnega dela določanja pogojev in meril. Da bi v Voralbergu to dosegli, so pripravili ekološke smernice za naročanje gradbenih storitev ter pisarniškega materiala in potrebščin. Sedaj so na voljo na spletu ⁽²⁾.

⁽²⁾ Več informacij na: <http://www.voralberg.at>

1.2 Določitev splošnih prednostnih nalog za „ozelenitev“ vašega javnega naročanja

- **Uporabite postopen pristop.** Začnite z manjšim številom proizvodov in storitev, pri katerih je vpliv na okolje jasen ali pri katerih so zelene alternative hitro in enostavno na voljo in niso dražje (npr. recikliran papir, energetska učinkovita pisarniška oprema). Druga možnost je, da najprej zagotovite, da specifikacije naročila nimajo negativnega vpliva na okolje (npr. z izključitvijo uporabe recikliranih sestavin).

Pristop po posameznih korakih v mestih Dunkerque in Lille

Francosko mesto Dunkerque je pristop po posameznih korakih uvedlo s svojimi prvimi prizadevanji pri zelenem javnem naročilu leta 1999. Najprej je začelo z enim proizvodom ter s preizkušanjem in tesnim sodelovanjem z uporabniki pridobilo zaupanje ter tako ustvarilo ustrezno ozračje za prehod na doslednejše zelene nakupe in razmislek o bolj zelenih alternativah za druge proizvode.

Mesto Lille je ustanovilo urad, katerega namen je bil svoje nabavnike naučiti, kako poiskati nadomestne proizvode, ki zmanjšujejo vpliv na okolje. Začeli so s šestimi proizvodi: papirjem, barvo, tiskarsko barvo, čistilnimi sredstvi, cestno razsvetljava in lesom. Nato bodo poskušali določiti postopek, s katerim bi začeli vključevati druge proizvode.

- **Preučite vpliv na okolje.** Izberite tiste proizvode (npr. vozni park) ali storitve (npr. čistilne storitve), ki močno vplivajo na okolje.
- **Osredotočite se na enega ali več okoljskih vprašanj, kot so podnebne spremembe ali odpadki.** Vključite splošne zahteve glede energetske učinkovitosti ali možnosti recikliranja.

© Evropske skupnosti

- **Preučite razpoložljivost in stroške okoljsko boljnih alternativ.** Ali so na trgu (bolj) zeleni proizvodi, ali bodo izpolnili vaše zahteve in ali si jih lahko privoščite?
- **Preučite razpoložljivost podatkov.** Ali lahko najdete strokovne in okoljske podatke, ki jih potrebujete, da določite merila za ta proizvod? Kako zapleteno se bo odločiti, kaj želite s tehničnega vidika, in kako boste to izrazili v razpisni dokumentaciji in v razpisu?

Zbirka podatkov Komisije o proizvodih in storitvah

Komisija Evropskih skupnosti je razvila zbirko podatkov, ki vsebuje preproste okoljske informacije o okoli sto skupinah proizvodov in storitev. Kupcem iz gospodarstva in javnim naročnikom zagotavlja osnovne informacije, kot so znaki za okolje, ki so na voljo za določen proizvod, ali njegovi ključni vplivi na okolje. Najdete jo lahko na naslovu: http://europa.eu.int/comm/environment/green_purchasing

- **Prizadevajte si za prepoznavnost.** Kako prepoznavna bo zelena politika za javnost in zaposlene? Ali se bodo zavedali, da si prizadevamo za izboljšanje naše okoljske uspešnosti? Večje spremembe, kot sta vrsta vozil, ki jih uporablja naročnik, ali prehod na ekološka živila v šolski menzi, lahko pomagajo zgraditi ozaveščenost o politiki in jo povezati z drugimi okoljskimi projekti.
- **Upoštevajte potencial za tehnološki razvoj.** Če se javna naročila lahko usmerijo na proizvode in storitve v zgodnji fazi njihovega razvoja in trženja, je to lahko uspešneje kot poskus, da bi spremenili okoljske značilnosti razvitih sektorjev.

Nemški vzorčni projekt o ogrevanju plavalnih bazenov s sončno energijo

Leta 1983 sta Evropska komisija in nemško ministrstvo za raziskave in tehnologijo začela vzorčni projekt, s katerim bi običajno ogrevanje vode v bazenih nadomestili z ogrevanjem s sončno energijo. Finančna spodbuda, ki jo je javno naročilo dalo temu inovativnemu proizvodu, je pomagala znižati ceno in narediti proizvod privlačnejši za zasebne kupce.

Uporabite strokovno utemeljen pristop obravnave stroškov življenjskega ciklusa. Izogibajte se prelaganju vplivov na okolje z ene faze življenjskega ciklusa proizvoda na drugo. Poiščite ustrezne informacije v osnovnih specifikacijah za podelitev znakov za okolje ali na spletnih straneh in v zbirkah podatkov, katerih namen je obveščanje potrošnikov.

Poglavje 2

Organiziranje javnega naročanja

Povzetek

- Javni naročniki imajo strožjo obveznost kot zasebni kupci, da pri javnem naročanju pridobijo ekonomsko najugodnejšo ponudbo in da so pri tem pošteni. Ekonomsko najugodnejša ponudba lahko vključuje okoljske vidike. Biti pošten pomeni zagotavljati enake možnosti in preglednost.
- Najpomembnejša je pripravljalna faza. Pred objavo razpisa sta, če želimo doseči okoljske cilje, ključna temeljita analiza in načrtovanje.
- Zlasti je pomembno, da natančno analizirate, kaj potrebujete, preden se odločite za rešitev.

2.1 Uvod

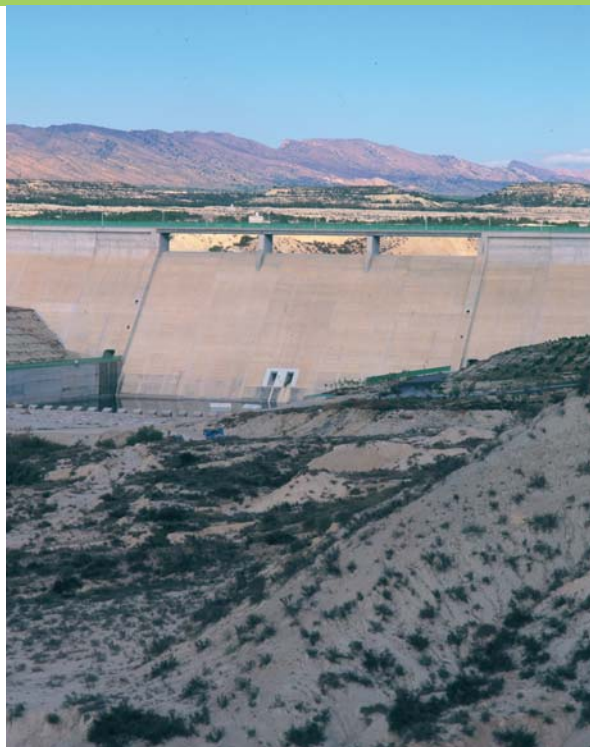
Če želimo, da okoljska politika deluje, je nujno, da pogledamo v sam postopek javnega naročila. Zelena politika javnih naročil lahko, če se ne izvaja previdno, naleti na praktične težave, kot so kdaj in od koga jo zahtevati in katera merila izbrati.

2.2 Narava postopka javnega naročila

Javno naročanje je v bistvu vprašanje uskladitve ponudbe in povpraševanja, kot pri katerem koli drugem zasebnem naročilu, edina razlika je, da morajo biti naročniki posebej previdni pri dodeljevanju javnih naročil. Razlog za to je, ker so ti naročniki osebe javnega prava, ki so financirane z davkoplačevalskim denarjem.

Ta posebna pozornost se lahko prevede v dve glavni načeli:

- pridobitev ekonomsko najugodnejše ponudbe,
- pošteno ravnanje.

© Evropske skupnosti

Ekonomsko najugodnejša ponudba

Naročniki morajo za vsa naročila pridobiti kar največ za davkoplačevalski denar. Ekonomsko najugodnejša ponudba ne pomeni nujno, da se izbere najcenejša ponudba. Pomeni, da izpeljete naročilo na najugodnejši način *v okviru parametrov, ki jih določite*. Varstvo okolja je lahko eden od teh parametrov in se lahko tako uporablja kot enakovreden dejavnik med drugimi dejavniki za dodelitev naročila. Tako ekonomsko najugodnejša ponudba ne izključuje okoljskih vidikov.

Pošteno ravnanje

Pošteno ravnanje pomeni upoštevanje načel notranjega trga, ki so podlaga direktivam o javnih naročilih in državni zakonodaji, ki temelji na teh direktivah. Med najpomembnejšimi načeli je načelo **enake obravnave**, ki pomeni, da morajo imeti vsi tekmeči enako možnost konkurirati za dodelitev naročila. Za zagotovitev takih konkurenčnih pogojev je treba uporabiti tudi načelo **preglednosti**.

Primeri določb, ki vključujejo načelo **enake obravnave** v direktivah o javnem naročanju, so roki za predložitev ponudb in prijavi za sodelovanje ter skupna pravila o tehničnih specifikacijah.

Primere uporabe načela **preglednosti** je mogoče najti v različnih določbah o objavi obvestil o javnem naročilu in obveznosti naročnikov, da obvestijo neuspešne ponudnike, zakaj so bile njihove ponudbe zavrjene.

2.3 Različne faze postopka javnih naročil

Pri vsakem postopku javnih naročil je najpomembnejša pripravljalna faza. Vsaka napaka v tej fazi bo negativno vplivala na vsako naslednjo fazo in nazadnje na končni rezultat, saj vsaka faza nadgrajuje prejšnjo. Zato si morate pred začetkom postopka javnega naročanja nameniti dovolj časa za določitev predmeta naročila in instrumentov, ki jih boste uporabili, da boste dosegli končni rezultat.

Drug dejavnik, ki poudarja pomen pripravljalne faze, je, da začetne faze postopka javnih naročil zagotavljajo sorazmerno najboljše možnosti za upoštevanje okoljskih vidikov.

Splošni potek postopka javnega naročila ni nič drugačen od zasebnega naročila. Oba sledita približno istim fazam: določitev predmeta naročila, priprava tehničnih specifikacij in pogodbenih določil za proizvod/gradnjo/storitev, izbira pravega kandidata in določitev najugodnejše ponudbe.

Preostali del tega priročnika namenja vsaki fazi eno poglavje, išče načine, kako bi se v vsaki fazi upoštevalo okolje, ter daje praktične primere in priporočila.

2.4 Pomembnost ocenitve dejanskih potreb

V pripravljalni fazi morate narediti enega od pomembnejših korakov, celo preden določite predmet naročila. Oceniti morate svoje dejanske potrebe.

Na primer, informacije morate poslati v javnost. Lahko se odločite za nakup tiskanih letakov, plakatov, brošur in časopisnih oglasov. Vendar če razmišljate bolj z vidika možnih rešitev kot dejanskih potreb, se lahko odločite za okolju prijaznejše rešitve, kot so širjenje informacij z elektronskimi sredstvi, uporaba spletnih strani ali elektronske pošte.

Če želite biti učinkoviti, je bolje, da svoje potrebe opišete funkcionalno in tako ne izključite nobene možnosti, ki je na voljo na trgu. Ko pravilno analizirate svoje potrebe, lahko celo ugotovite, da javnega naročila sploh ne potrebujete.

Manj nakupovanja v mestu Pori

Pri zelenih nakupih ne gre vedno za kupovanje bolj zelenih proizvodov. Lahko preprosto pomeni, da kupujete manj. V finskem mestu Pori ob Baltskem morju so uvedli interno storitev ponovne uporabe s spletno obvestilno tablo. Delavci, ki določene pisarniške opreme niso več uporabljali, so jo lahko ponudili drugim oddelkom ali zaposlenim, ki so jo potrebovali ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Več informacij na: <http://www3.iclei.org/egpis/egpc-061.html>

Poglavje 3

Določitev predmeta naročila

Povzetek

- Ko naročniki določajo predmet naročila, imajo veliko svobodo pri izbiranju, kaj želijo naročiti. To omogoča veliko možnosti za vključitev okoljskih vidikov, seveda če se to opravi brez izkrivljanja konkurence, tj. brez omejevanja ali onemogočanja dostopa do naročila.
- Tržna analiza lahko zagotovi najpomembnejše informacije o razpoložljivih okoljskih možnostih ter splošnih komercialnih cenah in pogojih.
- Osnovne tehnične specifikacije za podelitev znakov za okolje se lahko izkažejo za zelo koristne pri pripravljanju tehničnih specifikacij; vendar pa ni dovoljeno od ponudnikov zahtevati, da so registrirani v okviru katerega koli sistema znaka za okolje.
- Po potrebi je treba določiti posebne materiale in okoljske proizvodne metode.

3.1 Določitev predmeta naročila

„Predmet“ naročila pomeni, kateri proizvod, storitev ali gradnjo želite naročiti. Postopek določitve predmeta naročila bo običajno pripeljal do osnovnega opisa proizvoda, storitve ali gradnje, lahko pa se predmet naročila opredeli tudi s kapacitetno ali funkcionalno specifikacijo.

Zdi se, da je za okoljske cilje kapaciteta ali funkcionalna specifikacija celo bolj primerna, saj tako naročniku ni treba natančno navesti vseh značilnosti, ki bi jih proizvod/storitev/gradnja moral imeti, ampak določi samo zaželeni učinek izvedbe naročila.

3.1.1 Pravica do izbire

Načelno lahko predmet naročila prosto določite na kateri koli način, ki ustreza vašim potrebam. Zakonodaja o javnih naročilih se ne ukvarja zelo veliko s tem, kaj naročniki kupujejo, temveč

© Evropske skupnosti

predvsem, kako kupujejo. Zaradi tega nobena od direktiv o javnem naročanju ne omejuje predmeta naročila kot takega.

Vendar pa svoboda pri določitvi naročila ni neomejena. V nekaterih primerih lahko izbira določenega proizvoda, storitve ali gradnje izkrivi enake konkurenčne pogoje za podjetja v vsej EU pri javnih naročilih. Zato so potrebne varovalke.

Te varovalke so najprej že v določbah Pogodbe ES o nediskriminaciji, svobodi opravljanja storitev in prostem pretoku blaga in veljajo v vseh primerih, torej tudi za javno naročanje v ocenjeni vrednosti pod mejnimi zneski v direktivah ali za nekatere vidike naročil, ki jih direktive izrecno ne zajemajo. V praksi to pomeni, da morate zagotoviti, da naročilo ne bo omejevalo dostopa drugih gospodarskih subjektov EU na vaš državni trg.

Drug varovalni ukrep je, da, po pravilih o javnih naročilih, tehnične specifikacije za določitev naročila ne smejo biti diskriminatorne.

3.1.2 Izbira zelenega naslova za naročilo

To ponudnikom omogoča, da hitreje ugotovijo, kaj se zahteva, in jim sporoča, da bo okoljska uspešnost proizvoda ali storitve pomemben del naročila.

Zeleni naslov bruseljskega inštituta za okolje

Bruseljski inštitut za okoljsko ravnanje (*IBGE-BIM*) ⁽¹⁾ je svoj javni razpis za čiščenje poimenoval: „Naročilo za čiščenje na ekološki način“. Drugi primerni naslovi bi lahko bili „Naročilo za gostinsko preskrbo z ekološko hrano“ ali „Energetsko učinkovita gradnja“.

⁽¹⁾ Več informacij na: <http://www.ibgebim.be>

Z uporabo oglaševalskih naslovov ne boste sporočila poslali samo potencialnim dobaviteljem, ampak tudi lokalnim skupnostim in drugim naročnikom.

3.1.3 Proučevanje tržišča in ponudbe

Pri določanju, kaj kupiti, je treba nekoliko poznati trg. Zelo težko si je zamisliti ustrezen izdelek, storitev ali gradnjo, če ne veste, kaj nudi tržišče. Zelene alternative niso vedno očitne ali dobro oglaševane.

Zato morate malo raziskovati. Te raziskave lahko potekajo v obliki tržne analize. Tržna analiza je splošna ocena tržnih možnosti, ki bi lahko zadovoljile vašo opredeljeno potrebo. Če želimo, da je ta analiza uspešna, jo je treba izvesti odprto in objektivno, pri čemer se je treba osredotočiti na to, katere splošne rešitve so na trgu na voljo, ter ne na zaželene ali iskane izvajalce. Tako bo analiza pokazala morebitne okolju prijazne alternative in običajne cene razpoložljivih možnosti.

Iskanje pravega proizvoda

Skupnost, ki načrtuje nakup ograj in cestne opreme, lahko preuči materiale, ki so na trgu, kot so les iz okoljsko trajnostno upravljanih gozdov ali sintetični materiali, narejeni iz recikliranih surovin.

3.1.4 Priporočila za javno naročanje gradenj

V gradbeništvu se veliko pozornosti namenja t. i. „trajnostni gradnji“. Vlade se v vlogi naročnikov pogosto povežejo z gradbenimi podjetji in z arhitekti pri razvijanju okolju prijaznih načinov gradnje.

Francoski test za okolju prijaznejša stanovanja

Francoska vlada je pripravila načrte za uporabo HQE (Haute Qualité Environnementale), metode za doseganje visoke okoljske kakovosti v gradbeništvu, pri socialnih stanovanjih in urbanističnem načrtovanju. Ta metoda je usmerjena v projektiranje stavb, ki porabijo manj vode in energije ter zahtevajo manj vzdrževanja ⁽²⁾.

⁽²⁾ Več informacij na: http://www.logement.equipement.gouv.fr/alaune/dossiers/presse_030102.pdf

Za nekatere javne in zasebne projekte je treba obvezno izvesti presojo vplivov na okolje. Ta obveznost ne izhaja iz direktiv o javnih naročilih, vendar lahko vpliva na določitev predmeta naročila ali določil o izvajanju ⁽³⁾. Analiza vplivov na okolje zagotavlja državnim organom informacije, ki jim omogočajo, da odločitev sprejmejo ob polnem poznavanju vpliva svoje odločitve na okolje. Pri določitvi predmeta naročila lahko izvedba presoje vplivov na okolje pripelje do bolj uravnotežene odločitve.

⁽³⁾ Presoja vplivov na okolje je bila uvedena leta 1985 z Direktivo 85/337/EGS (UL L 175, 5.7.1985, str. 40), kakor je bila spremenjena z Direktivo 97/11/EGS (UL L 73, 14.3.1997, str. 5).

Podobno bo Direktiva 2002/91/ES o energetske učinkovitosti stavb ⁽¹⁾, ki države članice obvezuje, da določijo minimalne zahteve glede energetske učinkovitosti novih stavb in velikih obstoječih stavb, na katerih potekajo velika prenovitvena dela, vplivala na določitev predmeta pogodbe in tehničnih specifikacij za naročila gradenj za gradnjo ali prenovo navedenih stavb.

⁽¹⁾ Direktiva 2002/91/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. decembra 2002 (UL L 1, 4.1.2003), ki naj bi se v nacionalno zakonodajo prenesla najpozneje do 4. januarja 2006.

3.1.5 Priporočila za javno naročanje blaga in storitev

Okoljske koristi zelenih naročil blaga in storitev pridejo s končnim rezultatom: končnim proizvodom ali storitvijo.

Razmislite na primer, kako omejiti porabo energije z večjo energetske učinkovitostjo. S tem boste koristili okolju in hkrati prihranili denar.

Drug vidik, ki ga je treba upoštevati, je vpliv zelenega proizvoda ali storitve na okolje na stopnji, ko se odstranjujejo odpadki. Tržna analiza lahko razkrije večje razlike z vidika:

- *količine odpadkov,*
- *škodljivega vpliva snovi in*
- *količine snovi, ki se lahko reciklira.*

© Evropske skupnosti

Druga pomembna stvar je trajnost proizvoda; ali je zgrajen tako, da je dolgo uporaben. V nekaterih primerih se zdi zelo privlačno kupiti najcenejši proizvod, vendar pa se lahko dejansko izkaže, da je na dolgi rok dražji in celo škodljiv za okolje. Proizvodi slabše kakovosti (ne glede na njihove okoljske značilnosti) imajo po navadi krajšo življenjsko dobo. Če je treba cenejši proizvod pogosteje menjati kot dražjega, bo to povzročilo višje stroške, dodatno porabo energije in več odpadkov. Na splošno in zlasti v zvezi z naročili storitev bi moral biti glavni okoljski poudarek na učinkovitosti, tako da lahko izberete okolju manj škodljiv način za izvedbo naročila z upoštevanjem uporabljene opreme ali materialov.

3.2 Priprava tehničnih specifikacij

3.2.1 Tehnične specifikacije

Ko ste določili predmet naročila, morate to prevesti v merljive tehnične specifikacije, ki se lahko neposredno uporabijo v postopku javnega naročila. To je podobno pretvorbi skice v sliko. Tehnične specifikacije imajo dve nalogi:

- naročilo opišejo za potencialne ponudnike, da se lahko podjetja odločijo, ali se jim zdi zanimivo. Tako določajo obseg konkurence;
- nudijo merljive zahteve, na podlagi katerih se lahko ponudbe ocenijo. Določajo minimalne zahteve, ki jih mora izpolnjevati izdelek. Če merila niso natančna in pravilna, bodo nedvomno pripeljala do neprimernih ponudb. Ponudbe, ki ne izpolnjujejo zahtev tehničnih specifikacij, je treba zavrnilo.

3.2.2 Kapacitetne in funkcionalne specifikacije

Direktivi o javnem naročanju 2004/17/ES in 2004/18/ES izrecno dovoljujeta naročnikom, da izberejo med specifikacijami na podlagi tehničnih opisov in specifikacijo kot definicijo potrebne kapacitete ali funkcionalnosti ⁽¹⁾. Kapacitetna ali funkcionalna specifikacija običajno nudi več možnosti za ustvarjalnost na trgu in bo v nekaterih primerih izzvala ponudnike, da bodo razvili inovativne tehnične rešitve. Če uporabite ta pristop, vam tehničnih specifikacij ni treba preveč podrobno določati.

⁽¹⁾ Glej člen 23 Direktive 2004/18/ES in člen 34 Direktive 2004/17/ES.

Določite končni rezultat, vendar ne načina, kako ga doseči

Če želite temperaturo zraka v pisarnah neke stavbe vzdrževati na določeni višini, lahko to storite tako, da določite zelo podrobne zahteve za sistem centralnega ogrevanja. Druga možnost je, da navedete, da morajo imeti pisarne stalno temperaturo 20 °C, in pustite, da dobavitelji sami ponudijo različne rešitve. Dobavitelji se lahko nato odločijo za naravno ogrevanje in prezračevalne sisteme namesto kurjenja fosilnih goriv.

© Evropska komisija

Vendar pa morate biti pri določanju kapacitetnih ali funkcionalnih specifikacij še previdnejši kot pri določanju običajnih tehničnih specifikacij. Ker so lahko na trgu dosegljive možnosti zelo različne, morate paziti, da so vaše specifikacije dovolj jasne, da bodo omogočale izvedbo ustrezne in utemeljene ocenitve ponudb.

3.2.3 Okoljski tehnični standardi

Tehnični standardi imajo lahko različne oblike. Obsegajo vse od celotnih evropskih standardov prek evropskih tehničnih soglasij in mednarodnih standardov do državnih standardov in državnih tehničnih specifikacij. Standardi so v specifikacijah javnih naročil koristni, ker so jasni, nediskriminacijski in razviti na podlagi soglasja. Na evropski ravni jih pripravlja Evropska organizacija za standardizacijo: Evropski odbor za standardizacijo (CEN), Evropski odbor za elektrotehnično standardizacijo (CENELEC) ⁽¹⁾ in Evropski inštitut za telekomunikacijske standarde (ETSI) ⁽²⁾. Postopek evropske standardizacije vključuje sodelovanje številnih zainteresiranih strani, vključno z državnimi organi, okoljskimi

organizacijami, združenji potrošnikov in industrijo. To tehničnim rešitvam, ki jih zagotavlja evropski standard, daje večjo sprejemljivost.

Nekateri tehnični standardi vključujejo določila, ki zadevajo okoljske značilnosti proizvodov ali storitev. Če se te specifikacije uporabijo pri javnem naročanju, morajo podjetja predložiti dokazilo, da lahko izpolnjujejo standarde ali, če ne uporabljajo istih metod, da izpolnjujejo ravni uspešnosti, ki jih določajo standardi. Če tega dokazila ne morejo predložiti, jih bo treba izločiti.

V določenih primerih lahko zahtevate višjo raven okoljskega varstva, kot je določena v standardu, če s tem ne diskriminirate možnih ponudnikov.

Evropske organizacije za standardizacijo spodbujajo okoljske vidike. Na primer, CEN ima sedaj posebno okoljsko službo za pomoč, ki svetuje in pomaga tehničnim odborom ⁽³⁾.

Tudi sama Evropska komisija želi „ozeleniti“ tehnične standarde. Sprejela je sporočilo o vključevanju okoljskih vidikov v evropsko standardizacijo ⁽⁴⁾.

⁽¹⁾ Več informacij je na voljo na spletni strani: <http://www.cenelec.org>

⁽²⁾ Več informacij je na voljo na spletni strani: <http://www.etsi.org>

⁽³⁾ Več informacij je na voljo na spletni strani: <http://www.cenorm.be/cenorm/index.htm>

⁽⁴⁾ Sporočilo, sprejeto 25. februarja 2004 (COM(2004) 130 konč.); več informacij je na voljo na spletni strani: http://europa.eu.int/comm/environment/standardisation/index_en.htm

3.2.4 Uporaba variant

Mogoče je, da celo po izvedeni tržni analizi ne boste vedeli, ali obstajajo kakršne koli zelene alternative za proizvode, storitve ali gradnje, ki jih želite kupiti, ali da boste ostali negotovi glede njihove kakovosti ali cene.

Če je tako, lahko morebitne ponudnike zaprosite, da predložijo zelene variante. To pomeni, da določite v specifikacijah minimalne zahteve za proizvod, ki ga želite kupiti. Te zahteve naj veljajo tako za nevtralno ponudbo kot za njeno zeleno varianto. Za zadnjo boste dodali okoljski vidik. Ko so ponudbe predložene, jih nato lahko vse primerjate med seboj (nevtralne in zelene) na podlagi istega sklopa meril za ocenitev. Tako lahko variante uporabite v podporo okolju s tem, da omogočite primerjavo med standardnimi rešitvami in okolju prijaznimi možnostmi (na podlagi istih standardnih tehničnih zahtev). Ponudniki se lahko sami odločijo, ali bodo predložili ponudbe na podlagi variant ali prvotne ponudbe, razen če naročnik ne določi drugače.

Da boste lahko v postopku javnega naročila dovolili variante ⁽¹⁾, morate v razpisni dokumentaciji vnaprej navesti:

- da bodo variante dovoljene,
- minimalne okoljske zahteve, ki jih variante morajo izpolniti (npr. boljša okoljska uspešnost),
- posebne zahteve za predložitev variant v ponudbah (kot je zahteva, da se variante predložijo v ločeni kuverti ali da se lahko varianta predloži samo v kombinaciji z nevtralno ponudbo).

3.3 Znaki za okolje

3.3.1 Splošno

Razviti so številni znaki za okolje, da se na standardiziran način širijo informacije o okoljskih prednostih proizvoda ali storitve, kar naj bi potrošnikom ali drugim podjetjem pomagalo pri izbiri bolj zelenih proizvodov ali storitev.

Merila pri podelitvi znaka za okolje ne temeljijo samo na enem parametru, ampak na študijah, ki analizirajo vpliv proizvoda ali storitve skozi njegov celotni življenjski cikel na okolje, po pristopu „od zibke do groba“, na podlagi veljavnih strokovnih informacij. To nudi koristne informacije o pripadajočih stroških proizvoda, od pridobivanja surovin prek proizvodnje in distribucije do končne odstranitve.

Informacije na znakih za okolje lahko uporabite različno:

- kot pomoč pri pripravi svojih tehničnih specifikacij, da določite lastnosti blaga ali storitev, ki jih kupujete;
- ko preverjate skladnost s temi zahtevami, lahko znak priznate za dokazilo o skladnosti s tehničnimi specifikacijami;
- kot primerjalno analizo, na podlagi katere lahko ponudbe ovrednotite v fazi ocenjevanja ponudb (glej primer spodaj).
- Različne vrste oznak lahko uporabite za različne namene. Na primer, oznake za eno samo lastnost se lahko uporabijo za pristop po posameznih korakih.

Vendar od ponudnikov nikoli ne smete zahtevati, da morajo biti registrirani v okviru določenega sistema za podelitev znaka za okolje.

⁽¹⁾ Glej člen 24 Direktive 2004/18/ES in člen 36 Direktive 2004/17/ES, navedenih zgoraj.

© Frédéric Croux/Photo12

Uporaba znakov EU za okolje za žarnice

Merila za podelitev znaka EU za okolje za žarnice zahtevajo, da mora biti njihova povprečna življenjska doba 10 000 ur. Ko želite to izraziti v javnem razpisu za žarnice, lahko 10 000 ur postavite kot tehnično zahtevo za minimalno življenjsko dobo in v merilih za dodelitev dodate dodatno točko za vsakih tisoč ur nad 10 000.

3.3.2 Pravna smernica, kako uporabljati znake za okolje in njihove osnovne specifikacije v postopku javnega naročila

Direktivi o javnih naročilih 2004/17/ES in 2004/18/ES ⁽¹⁾ izrecno omogočata, da lahko osnovne specifikacije za podelitev znaka za okolje uporabite pri določanju kapacitetnih ali funkcionalnih okoljskih zahtev, če:

- so specifikacije primerne za določitev značilnosti blaga ali storitev, ki so predmet naročila,
- so zahteve za znak za okolje pripravljene na podlagi znanstvenih informacij,
- pri sprejetju znakov za okolje sodelujejo vse zainteresirane strani, kot so vladni organi, potrošniki, proizvajalci, distributerji in okoljske organizacije, ter

⁽¹⁾ Glej člen 23 Direktive 2004/18/ES in člen 35 Direktive 2004/17/ES.

- je znak dostopen in je na voljo vsem zainteresiranim.

Štejemo, da proizvodi in storitve, ki nosijo znak za okolje, izpolnjujejo tehnične zahteve. Vendar pa ni dovoljeno, da se od ponudnikov zahteva, da imajo določen znak za okolje ali da (v celoti) ustrezajo določenemu znaku za okolje. Vedno morate sprejeti tudi druga dokazila, kot na primer poročilo o preizkusih priznanega organa ali tehnična dokumentacija proizvajalca.

3.3.3 Kategorije znakov za okolje

Javni znaki za okolje na podlagi več meril (vrsta I ISO 14024)

To so najpogostejše vrste znaka in tudi najpogosteje uporabljene v zelenih javnih naročilih. Temeljijo na številnih merilih o ustreznosti/neustreznosti, ki določajo standard za zadevni znak. Za vsako skupino proizvodov ali storitev, ki jih zajema sistem, so določeni različni sklopi meril. Ta merila bodo običajno določila okoljsko uspešnost, ki jo mora proizvod doseči, določajo pa lahko tudi standarde, ki bodo zagotavljali, da je proizvod primeren za uporabo.

Nekateri zanimivi evropski in državni znaki za okolje

Najbolj znani znaki za okolje na podlagi več meril so evropski znak (roža) ⁽²⁾, skandinavski znak (severni labod) ⁽³⁾ in državni znaki (kot je nemški modri angel) ⁽⁴⁾. Vsi ti znaki so prostovoljni in temeljijo na življenjskem krogu proizvoda ter vključujejo potrdilo o proizvodu, ki ga izda tretja stranka (in ne sam proizvajalec). Izpolnjujejo visoke standarde preglednosti in znanstvene strogosti pri določanju meril ter so nediskriminatorni.

⁽²⁾ Več informacij na: http://europa.eu.int/comm/environment/ecolabel/index_en.htm

⁽³⁾ Več informacij na: <http://www.svanen.nu/Eng/default.asp>

⁽⁴⁾ Več informacij na: http://www.blauer-engel.de/englisch/navigation/body_blauer_engel.htm

© Evropske skupnosti

Pri znakih EU za okolje se lahko na primer merila za vse skupine proizvodov in storitev, kadar je to ustrezno, izrežejo neposredno s spletne strani znaka EU za okolje ⁽¹⁾ in se prilepijo v tehnične specifikacije ali merila za dodelitev.

Vendar pa to ne velja za vse znake za okolje. Nekateri znaki vsebujejo merila, ki:

- se nanašajo na splošno upravljaljsko prakso podjetja, ki izdeluje proizvod ali ponuja storitev;
- obravnavajo etična ali druga podobna vprašanja.

Ta merila se ne štejejo kot tehnične specifikacije, kot so opredeljene v direktivah o javnih naročilih, in se ne smejo uporabiti za naročila, ki spadajo v okvir teh direktiv. Da se lahko merila uporabijo za javna naročila, se morajo nanašati na predmet naročila.

Javne oznake za eno samo lastnost

Oznake za eno samo lastnost so oznake, ki se nanašajo na določeno okoljsko vprašanje, kot so poraba energije ali ravni emisije. Obstajata dve različni vrsti oznak za eno samo lastnost.

Prva vrsta temelji na enem ali več merilih o ustreznosti/neustreznosti, povezanih z določenim vprašanjem, npr. energetska učinkovitost. Če proizvod izpolnjuje navedena merila, lahko nosi oznako. Primeri te vrste oznake so ekološka oznaka EU ali oznaka Energy Star za pisarniško opremo.

Uspeh ZDA z oznako Energy Star

Leta 1993 se je zvezna vlada ZDA odločila za nakup samo tiste računalniške opreme, ki je v skladu z oznako Energy Star. Zvezna vlada je največji posamični kupec računalnikov na svetu in ocenjuje se, da je ta odločitev imela pomembno vlogo za veliko večino računalniške opreme na trgu pri poznejšem prehodu na usklajenost s standardi Energy Star. Izračunano je bilo, da znašajo okoljske koristi prehoda zvezne vlade na opremo z oznako Energy Star 200 milijard kWh prihranjene električne energije od leta 1995 naprej, kar je enako 22 milijonom ton CO₂ ⁽²⁾.

⁽²⁾ Več informacij na: <http://www.energystar.gov/>

Druga vrsta oznak deluje na podlagi ocenjevanja proizvodov ali storitev glede na njihovo okoljsko uspešnost pri zadevnem vprašanju. Primer druge vrste je energijska oznaka EU, ki izdelke široke porabe ocenjuje glede na njihovo energetska učinkovitost, pri čemer je A* najučinkovitejši in G najmanj učinkovit proizvod.

Oznake za eno samo lastnost so lahko zelo koristne, če pri zelenih javnih naročilih uporabljate pristop po posameznih korakih, ker omogočajo postopno izboljševanje. Uporaba standardov energetske učinkovitosti bi bila odličen korak k širšemu programu zelenih naročil. Različne stopnje vam omogočajo, da se lažje odločite, kako daleč želite iti.

⁽¹⁾ <http://europa.eu.int/comm/environment/ecolabel/>

Zasebne oznake

Poleg glavnih javnih oznak obstajajo številne zasebne oznake, ki jih vodijo nevladne organizacije, skupine podjetij ali kombinacije zainteresiranih strani. To so oznake o sistemih certificiranja gozdov (glej poglavje 3.4.5), kot sta sistema FSC (Forest Stewardship Council) ⁽¹⁾ ali PEFC (Pan European Forest Certification) ⁽²⁾, ekološke oznake, kot je sistem IFOAM ⁽³⁾, ali oznake na podlagi več meril, kot je švedska oznaka „Bra miljoval“ ⁽⁴⁾.

Glede na njihovo dostopnost in način njihovega sprejetja so lahko ti sistemi za označevanje skladni ali pa ne s smernicami o ustreznih okoljskih oznakah za javna naročila, kot so prikazane zgoraj.

⁽¹⁾ Več informacij na: <http://www.fsc.org>

⁽²⁾ Več informacij na: <http://www.pefc.org/internet/html/>

⁽³⁾ Več informacij na: <http://www.ifoam.org>

⁽⁴⁾ <http://www.snf.se/bmv/english.cfm>

3.4 Nakup materiala ter upoštevanje proizvodnih in procesnih metod

To, iz česa je proizvod narejen in kako je narejen, je lahko pomemben del njegovega vpliva na okolje. V skladu z direktivama 2004/17/ES in 2004/18/ES se lahko proizvodne metode izrecno upoštevajo pri določitvi tehničnih specifikacij ⁽⁵⁾, vendar je to mogoče tudi v skladu s predhodnimi direktivami.

3.4.1. Nakup materialov

Kot naročnik imate pravico zahtevati, da je proizvod, ki ga kupujete, narejen iz posebnega materiala, če ta upošteva načela iz Pogodbe o nediskriminaciji in prostem pretoku blaga in storitev.

Navedete lahko tudi niz materialov, ki jih želite, ali celo navedete, da noben od materialov ali kemičnih snovi ne sme biti škodljiv za okolje. Običajen pristop pri zelenih javnih naročilih za čistilna sredstva je, na primer, da naročnik pripravi okviren seznam nevarnih snovi, škodljivih za okolje ali zdravje ljudi (na podlagi objektivne ocene tveganja), za katere ne želi, da so prisotne v proizvodu.

Pravica, da se določijo materiali ali vsebine proizvoda, prav tako vključuje pravico, da se zahteva minimalni odstotek reciklirane ali ponovno uporabljene vsebine, kadar je to mogoče.

⁽⁵⁾ Priloga VI Direktive 2004/18/ES in Priloga XXI Direktive 2004/17/ES.

© Evropske skupnosti

Kodeks zelenih javnih naročil v Göteborgu ⁽¹⁾ in Londonu ⁽²⁾

Izberite proizvode, ki med svojo proizvodnjo in uporabo čim manj škodujejo okolju. Upoštevati je treba celoten proces od proizvodnje prek porabe do končne odstranitve.

- Izberite proizvode, ki niso škodljivi za potrošnike ali uporabnike (ob upoštevanju delovnega okolja zaposlenih).
- Izberite proizvode, ki so biološko razgradljivi in se lahko ponovno uporabijo.
- Izberite proizvode, ki med svojo proizvodnjo in uporabo ne porabljajo energije ali naravnih virov po nepotrebem.

Londonski župan je uvedel kodeks zelenih javnih naročil, v katerem se kupci iz gospodarstva in javni naročniki zavežejo, da bodo kupili blago, ki vsebuje reciklirane snovi, kadar je to mogoče.

⁽¹⁾ Več informacij na: <http://www3.iclei.org/egpis/egpc-056.html>

⁽²⁾ Več informacij na: <http://www.lecf.org.uk/procurement/index.html>

3.4.2 Postopki proizvodnje

Kot smo že povedali, vam direktivi 2004/17/ES in 2004/18/ES ter predhodne direktive omogočajo, da v specifikacije za zelena javna naročila vključite zahteve o postopkih proizvodnje ali izdelave.

Ker pa morajo biti vse tehnične specifikacije povezane s predmetom naročila, lahko vključite samo tiste zahteve, ki se nanašajo na izdelavo proizvoda in prispevajo k njegovim značilnostim, pri čemer ni nujno, da so te vidne.

Tako lahko na primer zahtevate, da se elektrika proizvaja iz obnovljivih virov energije (več informacij najdete v naslednjem odstavku), čeprav zelena elektrika fizično ni nič drugačna od elektrike, proizvedene iz običajnih virov energije, in zaradi nje luči delujejo enako. Vendar pa sta se s postopkom proizvodnje spremenili narava in vrednost končnega proizvoda. Na primer, elektrika, proizvedena iz obnovljivega vira, bo načelno dražja, vendar čistejša od elektrike iz običajnega vira.

Na kratko, vključite lahko vse zahteve, povezane s predmetom naročila. Vendar pa ne smete postaviti okoljskih zahtev glede vprašanj, ki niso povezana z zadevnim proizvodom.

Jasen primer nesprejemljive zahteve pri nakupu pohištva bi lahko bil, da zahtevate, da proizvajalci pohištva v svojih pisarnah uporabljajo recikliran papir.

© Evropske skupnosti

3.4.3 Primer obnovljive energije

Direktiva 2001/77/ES o spodbujanju proizvodnje električne energije iz obnovljivih virov energije določa pojem obnovljivih virov energije in elektrike, proizvedene iz obnovljivih virov energije ⁽¹⁾.

Ker elektrika, proizvedena iz obnovljivih virov energije, fizično ni nič drugačna od elektrike, proizvedene iz običajnih virov energije, je dokazno sredstvo najpomembnejše pri zagotavljanju, da javni naročnik dobi ekonomsko najboljšo ponudbo (vključno z okoljsko vrednostjo). Direktiva 2001/77/ES zahteva, da morajo države članice najkasneje do 27. oktobra 2003 zagotoviti, da se lahko izvor elektrike, pridobljene iz obnovljivih virov energije, jamči po objektivnih, preglednih in nediskriminacijskih merilih. Tako morajo države članice zagotoviti, da se na zahtevo izda potrdilo o izvoru zelene energije.

⁽¹⁾ Glej opredelitev pojmov v členu 2 Direktive 2001/77/ES pod točko (a): „Obnovljivi viri energije pomenijo obnovljive ne-fosilne vire energije (veter, sončna energija, geotermalna energija, energija valov, energija plimovanja, vodna energija, biomasa, odlagališčni plin, plin iz naprav za čiščenje odpadkov in bioplin)“ ter pod točko (c): „Električna energija, proizvedena iz obnovljivih virov energije, pomeni električno energijo, ki jo proizvedejo obrati, ki uporabljajo samo obnovljive vire energije, ter del električne energije, ki jo iz obnovljivih virov energije proizvedejo mešani obrati, ki uporabljajo tudi običajne vire energije . . .“

© Evropske skupnosti

Nakup obnovljive elektrike, ki so ga opravile britanske in nizozemske lokalne oblasti

Na začetku leta 2002 se je Univerza Sheffield Hallam v Združenem kraljestvu odločila, da bo 5 % svojih potreb po elektriki pokrila z zeleno elektriko, ter naročilo oddala dobavitelju zelene elektrike. Z nakupom 5 % take elektrike je univerza svoje emisije ogljika znižala za približno 1,5 do 2 % na leto. Dodatni ukrepi za energetske učinkovitost bodo do številko zvišali na 3 %, kar je letni cilj univerze ⁽²⁾.

Skoraj vse javne zgradbe in ulična razsvetljava na severovzhodnem delu območja Brabanta na Nizozemskem se oskrbujejo z zeleno elektriko. Marca leta 2002 je 21 občin v regiji Eindhoven Co-operation podpisalo pogodbo z dobaviteljem za oskrbo z zeleno elektriko za 75 % svoje porabe, kar znaša okoli 29 milijonov kWh. Občine so se združile, da bi dosegle boljšo ceno pri oskrbovalnem podjetju. Poleg boljše kakovosti okolja pogodba omogoča znižanje stroškov v višini 620 000 EUR v primerjavi s prejšnjimi pogodbami.

⁽²⁾ Več informacij na: <http://www3.iclei.org/egpis/egpc-059.html>

© Photo Disc

3.4.4 Hrana, pridobljena z ekološkim kmetovanjem

Pridelava ekološke hrane je specializiran postopek.

Da se lahko prehrambni proizvod v EU trži kot ekološki, mora izpolnjevati določene zahteve, kar mora potrditi za to pooblaščen organizacija. Te zahteve so določene v Uredbi Sveta 2092/91 o ekološki pridelavi kmetijskih proizvodov ⁽¹⁾.

Kot naročnik lahko v svojih tehničnih specifikacijah zahtevate še strožje zahteve od tistih v Uredbi Sveta 2092/91. Zahtevate lahko, da naročilo storitev za menzo zagotavlja določen odstotek ekološke hrane ali da so nekatera živila ekološko pridelana.

Ne nazadnje je očitno mogoče, da lahko javni naročniki vpliv na okolje znižajo s sezonskim nakupovanjem, to pomeni, da v svojih menzah ponujajo samo tiste vrste sadja in zelenjave, ki je na določenem območju ob določenem času sezonska.

⁽¹⁾ Uredba Sveta (EGS) št. 2092/91 z dne 24. junija 1991 o ekološki pridelavi kmetijskih proizvodov in označevanju tovrstno pridelanih kmetijskih proizvodov in živil, UL L 198, 22.7.1991.

Ekološka hrana v šolskih menzah v Italiji in bolnišničnih menzah na Dunaju

V Italiji je več kot 300 primerov storitev zagotavljanja ekoloških šolskih malic – nekatere uporabljajo samo ekološko pridelano sadje in zelenjavo, medtem ko druge ponujajo cele obroke, ki temeljijo na 80-, 90- ali celo 100-odstotnem deležu ekoloških sestavin. Mesto Ferrara v severni Italiji je za prehod na ekološko hrano uporabilo strukturiran pristop. Začeli so leta 1994 z naročilom študije izvedljivosti in nato pripravili seznam živil, ki bi se lahko uporabila brez občutnejšega povečanja stroškov. Leta 2003 je bilo 50 % hrane v javnih menzah ekološke, ta številka pa se je v vrtcih povzpela celo na 80 % ⁽²⁾.

Podoben pristop so uporabili na Dunaju in se osredotočili na tista živila, ki jih je enostavno pridobiti z ekološko pridelavo in ne povzročajo težav pri preskrbi. Ta živila zajemajo žita, mlečne izdelke, sadje in zelenjavo (sezonsko) ter meso. Ekološko hrano strežejo v bolnišnicah, domovih starejših občanov, šolah in vrtcih. Delež ekološke hrane se razlikuje glede na vrsto ustanove: npr. 30 % v vrtcih, pri čemer si želijo, da bi se ta odstotek v naslednjih dveh letih povečal na 50 % ⁽³⁾.

⁽²⁾ Več informacij na: <http://www.comune.fe.it>

⁽³⁾ Več informacij na: <http://www.oekokauf.wien.at>

3.4.5 Primer trajnostnega in zakonito posekanega lesa

Les ⁽⁴⁾, in zlasti les iz deževnih gozdov ter drugih pragozdov, je bil pred kratkim tarča velike pozornosti javnosti in medijev.

„Trajnosten“ in „zakonit“ les sta zapletena pojma, ki ju je težko opredeliti. Širše je dogovorjeno, da trajnostno gospodarjenje z gozdovi pomeni

⁽⁴⁾ Les, na primer, vključuje okrogel ali žagan les, lesene konstrukcijske elemente in leseno pohištvo.

gospodarjenje, s katerim se med drugim ohranjajo biotska raznovrstnost, produktivnost in vitalnost ter se upoštevajo tudi socialni vidiki, kot so blaginja delavcev ali interesi domorodcev ali prebivalcev, odvisnih od gozdov. Pojma „trajnosten“ in „zakonit“ se tako nanašata na socialne, okoljske in ekonomske razmere.

Večina evropske trgovine z lesom poteka z državami, ki učinkovito izvajajo zakonodajo o gozdovih; vendar pa je nezakonita sečnja v nekaterih državah in območjih, iz katerih EU uvaža gozdarske proizvode, resno vprašanje. To je povzročilo, da so si države in mednarodne organizacije začele prizadevati za razrešitev vprašanja ne-trajnostne in nezakonite sečnje s številnimi ukrepi, vključno z javnimi naročili. Ker so javni naročniki velik potrošnik lesnih proizvodov, zlasti kot so gradbeni izdelki ali pohištvo, bi lahko pomembno vplivali na zmanjšanje povpraševanja po nezakonito posekanem lesu.

Pri sestavljanju tehničnih specifikacij lahko za les, ki ga boste kupili, določite okoljske zahteve. Različni organi oblasti, trgovinski organi in organizacije so določili podrobne standarde in sisteme certificiranja, pri čemer so tehnične specifikacije namenjene spodbujanju trajnostnega gospodarjenja z gozdovi.

Ti sistemi certificiranja gozdov, kot sta FSC (Forestry Stewardship Council) ali PEFC (Programme for the Endorsement of Forest Certification Schemes), vključujejo merila o vidikih okoljske trajnosti spravljavanja lesa. Ta merila se lahko uporabijo v tehničnih specifikacijah, da se natančno določi, kaj trajnostni les pomeni z okoljskega vidika, pri tem pa ne smejo postavljati nobene zahteve, da se mora ravnati v skladu s katerim koli sistemom certificiranja gozdov.

© Fotografski studio

Nekaj koristnih tehničnih specifikacij za nakup lesa

Na primer, v tehničnih specifikacijah za naročilo, ki je z okoljskega vidika trajnostno, se lahko uporabijo naslednja merila:

- zagotovilo, da stopnja spravljavanja lesa ne presega ravni, ki se lahko trajno ohranijo;
- uporaba ekološko prijaznih ne-kemičnih metod zatiranja škodljivih organizmov in izogibanje uporabi kemijskih pesticidov.

Kot pri vseh tehničnih specifikacijah lahko vključite samo tiste zahteve, ki se nanašajo na predmet naročila. Tako ne morete vključiti zahtev glede sistema o, na primer, varstvu prebivalstva, odvisnega od gozdov.

Vendar pa lahko kot kupec v obvestilu o naročilu ali razpisni dokumentaciji navedete, da se bo sistem certificiranja gozdov sprejel kot možno dokazno sredstvo o izpolnjevanju teh zahtev. Seveda morate sprejeti tudi druga, tem enakovredna dokazna sredstva.

Ker taki sistemi certificiranja gozdov pogosto vključujejo tudi zahteve glede zakonitosti spravljavanja lesa, ki ni povezan z zadevno ponudbo, bo spodbujanje takih sistemov posredno povečalo možnosti, da je bil les pridobljen iz zakonitih virov.

Poglavje 4

Izbira dobaviteljev blaga, ponudnikov storitev ali gradbenikov

Povzetek

- Dopustno je izključiti podjetja, ki so ravnala v nasprotju z okoljsko zakonodajo ali predpisi, če se to šteje za njihovo poklicno ravnanje.
- Pri pogojih za priznanje tehnične sposobnosti nudijo pretekle izkušnje podjetja in strokovna usposobljenost njegovega osebja dobre možnosti za upoštevanje zelenih vidikov.
- Da bi naročniki preverili, ali so ponudniki sposobni izvajati ukrepe okoljskega ravnanja, določene z naročilom, lahko zahtevajo, da ponudniki dokažejo svojo tehnično sposobnost za to.
- Sistemi okoljskega ravnanja, kot je EMAS, se lahko uporabijo kot (neizključujoče) dokazno sredstvo za navedeno tehnično usposobljenost.
- Postavitev zahtev za ravnanje v skladu s katerim koli določenim sistemom okoljskega upravljanja ni dovoljena.

4.1 Uvod

Pogoji za priznanje sposobnosti so namenjeni ugotavljanju sposobnosti ponudnika, da izvede naročilo, za katerega je oddal ponudbo. V tem poglavju bomo pokazali, kako uporabiti možnost za uporabo okolju prijaznih pogojev v fazi izbire, ki je na voljo v okviru direktiv o javnem naročanju. Ogleдали si bomo različne kategorije pogojev za priznanje sposobnosti, tj. razlog za izključitev, pogoje finančne sposobnosti in pogoje tehnične sposobnosti. Posebna pozornost je namenjena temu, kako lahko ponudniki uporabljajo Evropski sistem za okoljsko ravnanje in presojo (EMAS).

4.2 Razlogi za izključitev (obvezni pogoji)

Razlogi za izključitev obravnavajo okoliščine, v katerih se lahko znajde podjetje in ki po navadi povzročijo, da naročniki z njim ne sklepajo nobenih poslov ⁽¹⁾.

Primeri, v katerih lahko naročnik izključi ponudnika, so v celoti naštet v direktivah o javnih naročilih. V nekaterih, še posebej resnih kaznivih primerih je izključitev ponudnikov lahko celo obvezna ⁽²⁾.

Kar zadeva poklicno ravnanje podjetja, se v razlogih za izključitev lahko uporabita dve določbi za upoštevanje vedenja podjetij v škodo okolja, tj. če je bil gospodarski subjekt obsojen s pravnomočno sodbo za prestopek za svoje poklicno ravnanje ali je bil kriv, ker je huje kršil poklicna pravila ⁽³⁾.

Torej, po direktivah o javnih naročilih 2004/17/ES in 2004/18/ES se šteje, da če državna zakonodaja vsebuje določbe v ta namen, se lahko primer neupoštevanja okoljske zakonodaje, ki je bil predmet pravnomočne sodbe ali odločbe z enakim učinkom, obravnava

⁽¹⁾ Na primer:
– če je podjetje v stečaju ali v likvidaciji,
– če je podjetje zagrešilo hujšo kršitev poklicnih pravil,
– če podjetje ni poravnalo obveznosti z zvezi s plačilom davkov ali prispevkov za socialno varnost.

⁽²⁾ Glej člen 54 Direktive 2004/17/ES in člen 45 Direktive 2004/18/ES.

⁽³⁾ Člen 45 Direktive 2004/18/ES in člena 53 in 54 Direktive 2004/17/ES.

© Empiris-kupnosti

kot kaznivo dejanje v zvezi s poklicnim ravnanjem zadevnega gospodarskega subjekta ali kot resna kršitev, ki dovoljuje izključitev zadevnega subjekta iz konkuriranja za pridobitev naročila.

Izključitev iz razpisov zaradi ponavljajočih se kršitev okoljske zakonodaje

Na primer, na podlagi direktiv o javnih naročilih 2004/17/ES in 2004/18/ES se lahko podjetje za odstranjevanje odpadkov, ki je večkrat kršilo okoljske določbe v okviru upravnega prava, za kar je prejelo več upravnih kazni, izključi zaradi hujše kršitve poklicnih pravil.

4.3 Tehnična sposobnost

4.3.1 Na splošno o pogojih za priznanje okoljske tehnične sposobnosti

Direktivi o javnih naročilih vsebujeta izčrpen seznam pogojev za priznanje sposobnosti, ki jih lahko določi naročnik, da bi preveril tehnično sposobnost ponudnikov za izvedbo razpisanega naročila ⁽¹⁾.

Naročila, pri katerih je okoljska tehnična usposobljenost lahko še posebej pomembna,

vključujejo naročila za ravnanje z odpadki, gradnjo, naročila za vzdrževanje ali prenovo stavb, prevozne storitve.

Okoljska tehnična usposobljenost bi lahko vključevala tehnično usposobljenost za zmanjševanje nastajanja odpadkov, preprečevanje razlivanja onesnaževal, zmanjševanje stroškov goriva, zmanjševanje poseganj v naravne habitate. V praksi se to nanaša na vprašanja, kot so:

- Ali ponudnik zaposluje strokovno osebje oziroma ima dostop do osebja s potrebnim znanjem in izkušnjami za reševanje okoljskih vprašanj naročila?
- Ali ponudnik razpolaga s potrebno tehnično opremo za varstvo okolja oziroma ima dostop do take opreme?
- Ali ima ponudnik ustrezne razvojne in tehnične kapacitete za pokrivanje okoljskih vidikov?

Pri pogojih za priznanje tehnične sposobnosti je koristen instrument za vključitev okoljskih pogojev **evidenca o izvedenih naročilih**. Kadar je razpisano naročilo zeleno, lahko to merilo uporabite, da povprašate o preteklih izkušnjah podjetij s takimi naročili. Pri tem morate jasno določiti, katere vrste informacij štejejo za ustrezne in kakšna dokazila bo treba predložiti.

⁽¹⁾ Člen 48 Direktive 2004/18/ES ter člena 53 in 54 Direktive 2004/17/ES.

Zagotavljanje okoljske prijaznosti graditeljev

Na primer, če želi naročnik zagotoviti, da bo nova javna zgradba zgrajena po visokih standardih v smislu njene okoljevarstvene učinkovitosti, je smiselno, da zaprosi arhitekta, ki sodelujejo na razpisu, da predložijo dokazilo o predhodnih izkušnjah pri projektiranju stavb z visoko okoljsko kakovostjo.

Prav tako lahko naročnik v primeru, kadar je treba občinski objekt zgraditi na okoljsko občutljivem območju, zahteva dokazilo o predhodnih izkušnjah ponudnika z vodenjem gradbenih projektov v takih okoliščinah.

V drugih primerih se lahko okoljski vidiki vključijo v **izobrazbo in strokovno usposobljenost**. Te lastnosti so še zlasti pomembne pri naročilih, ki lahko svoje okoljske cilje dosežejo le z ustrezno usposobljenim osebjem.

Zagotavljanje strokovne usposobljenosti odstranjevalcev azbesta

Azbestno izolacijo je še vedno mogoče najti na številnih stavbah po Evropi. Kadar se na njih izvajajo vzdrževalna dela, je pomembno, da usposobljeni gradbeniki varno odstranijo azbest. Da se zagotovijo dokazila o usposobljenosti, imajo nekatere države članice vzpostavljene sisteme izdajanja dovoljenj za gradbenike, ki se specializirajo za tako delo. Pogoj za priznanje sposobnosti, da imajo gradbeniki ustrezne izkušnje za tako delo, razvidne iz dovoljenja, ki ga izda ustrezen organ, ali iz enakovrednega dokazila o tehnični usposobljenosti, je pomemben za zmanjšanje zdravstvenih, varnostnih in okoljskih tveganj, povezanih s takim delom.

4.3.2 Sistemi okoljskega ravnanja

Vsaka organizacija (vlade in podjetja), ki želi izboljšati svojo splošno okoljsko uspešnost, se lahko odloči, da bo izvajala sistem okoljskega ravnanja.

V EU se uporabljata dva glavna sistema okoljskega ravnanja. To sta sistem za okoljsko ravnanje in presojo (EMAS) ⁽¹⁾ in evropski/mednarodni standard o sistemih okoljskega ravnanja (EN/ISO 14001) ⁽²⁾. Sistem EMAS je na voljo organizacijam s sedežem v EU ali v Evropskem gospodarskem prostoru, medtem ko je sistem ISO na voljo organizacijam po vsem svetu. V Evropi je okoli 13 500 sedežev in organizacij, certificiranih po sistemu ISO 14001, ter okoli 4 000 sedežev in organizacij, registriranih po sistemu EMAS.

Sistemi okoljskega ravnanja so organizacijska orodja, namenjena za izboljšanje splošne okoljske uspešnosti organizacije, ki sprejme obveznosti. Organizacijam omogočajo, da si ustvarijo jasno sliko o svojih okoljskih vplivih, jim pomagajo, da se usmerijo na tiste vplive, ki so pomembni, in jih dobro obvladujejo, s čimer nenehno izboljšujejo svojo okoljsko uspešnost. Ustrezna področja za izboljšavo so lahko uporaba naravnih virov, kot sta voda in energija; usposabljanje in obveščanje zaposlenih; uporaba okolju prijaznih proizvodnih metod; zeleni nakupi pisarniškega materiala; izdelava zelenih proizvodov itd.

© Evropske skupnosti

4.3.3 Uporaba sistemov ravnanja z okoljem v javnih naročilih

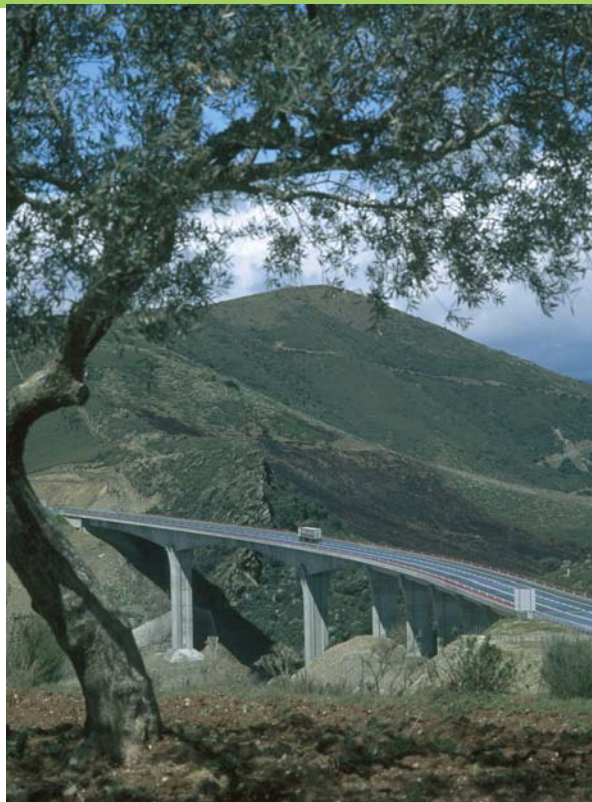
Direktivi o javnih naročilih 2004/17/ES in 2004/18/ES dovoljujeta naročnikom, da v „ustreznih primerih“ od ponudnikov v razpisni dokumentaciji ali v razpisu zahtevajo, da ponudniki dokažejo svojo *tehnično sposobnost* za izvajanje določenih ukrepov okoljskega upravljanja v primeru **javnih naročil gradenj in javnih naročil storitev** ⁽³⁾.

Z izrazom „ustrezni primeri“ je treba razumeti naročila, katerih izvedba bi lahko ogrozila okolje in zato zahtevajo ukrepe za zaščito okolja med njihovim izvajanjem. Seveda so ti ukrepi neposredno povezani z izvajanjem naročila.

⁽¹⁾ Uredba (ES) št. 761/2001 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 19. marca 2001 o prostovoljnem sodelovanju organizacij v Sistemu Skupnosti za okoljsko ravnanje in presojo (EMAS).

⁽²⁾ Evropski/mednarodni standard EN/ISO 14001:1996 o sistemih okoljskega ravnanja.

⁽³⁾ V skladu z odstavkom 2(f) člena 48 Direktive 2004/18/ES Evropskega parlamenta in Sveta o usklajevanju postopkov za oddajo javnih naročil gradenj, blaga in storitev lahko naročnik kot merilo za priznanje sposobnosti uporabi „če gre za javna naročila gradenj in javna naročila storitev ter samo v ustreznih primerih, z navedbo ukrepov za okoljsko upravljanje, ki jih bo lahko gospodarski subjekt uporabil med izvajanjem naročila“.

© Evropske skupnosti

Gradnja mostu na zaščitenem območju

Primer takih posebnih ukrepov okoljskega ravnanja bi bilo naročilo za gradnjo mostu na zaščitenem območju, ki bi zato zahtevalo vzpostavitev niza posebnih upravljalnih ukrepov, da bi se učinkovito zaščitile živalske in rastlinske vrste na območju med gradnjo mostu.

Ni dovoljeno zahtevati izpolnjevanje pogojev za priznanje sposobnosti, ki niso povezani s predmetom naročila, ki ga je treba izvesti. Zato ni treba, da so pogoji izpolnjeni že ob oddaji ponudbe za naročilo, niti jih ni treba nadaljevati po izteku naročila, saj to ni pomembno za naročilo.

Direktivi 2004/17/ES in 2004/18/ES izrecno priznavata, da se lahko certifikati EMAS uporabijo (če je to ustrezno) kot sredstvo, s katerim lahko podjetja dokažejo svojo tehnično sposobnost za izvedbo teh ukrepov okoljskega ravnanja. Seveda morajo naročniki priznati tudi enakovredna potrdila, ki jih izdajo organi v skladu z zakonodajo Skupnosti ali ustreznimi evropskimi ali mednarodnimi standardi o certificiranju in ki temeljijo na ustreznih evropskih in mednarodnih standardih okoljskega ravnanja. Sprejeti morajo tudi vsa druga dokazila, ki jih predloži podjetje in ki lahko dokažejo to tehnično sposobnost.

To pomeni, da ne smejo naročniki od podjetij nikoli zahtevati, da imajo registracijo EMAS ali da (v celoti) izpolnjujejo zahteve registracije po sistemu EMAS.

Nazadnje je treba omeniti, da uporaba registracije EMAS ni omejena samo na zagotavljanje dokazila o tehnični sposobnosti za izvajanje ukrepov okoljskega ravnanja. Če naročnik določi druge okoljske pogoje za priznanje sposobnosti, kot so navedeni v točki 4.3.1 (na primer zahteve v zvezi s tehnično opremo ali usposabljanjem osebja), se lahko registracija EMAS prav tako uporabi kot dokazilo, če vsebuje ustrezne informacije o določenih zahtevah.

Poglavje 5

Ocenitev ponudb in dodelitev naročila

Povzetek

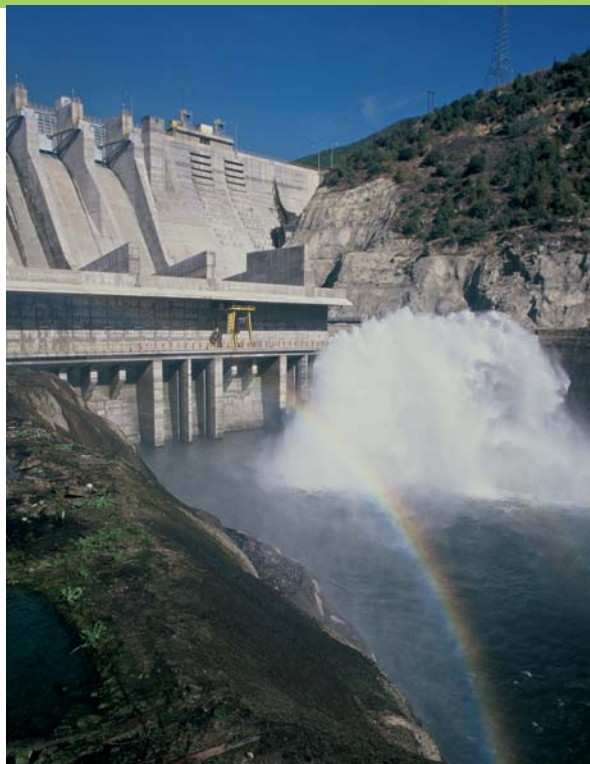
- Okoljska merila za ocenjevanje je mogoče uporabiti, če:
 - so ta merila povezana s predmetom javnega naročila,
 - ta merila naročniku ne dajejo neomejene svobode izbire,
 - so ta merila izrecno navedena v javnem razpisu in v razpisni dokumentaciji,
 - so ta merila v skladu s temeljnimi načeli zakonodaje EU.
- S sprejetjem pristopa „izračunavanja stroškov življenjskega ciklusa“ se razkrijejo pravi stroški ponudbe. Uporaba tega pristopa pri pripravi meril za ocenjevanje ponudb bo izboljšala okoljsko uspešnost in finančno stanje.
- Merilo skupnih stroškov lastništva in minimalnih stroškov v življenjskem ciklusu (LCC) veliko uporabljajo številni zasebni in javni naročniki za javna naročila. Zato so na voljo analiza in smernice LCC, ki lahko olajšajo nalogo izdelave specifikacij za določitev zahtev v postopku za razpis in za ocenitev ponudb ⁽¹⁾.

5.1 Splošna pravila za ocenitev ponudb in dodelitev naročila

5.1.1 Merila za ocenjevanje ponudb

Ocenjevanje ponudb in dodelitev naročila je zadnja faza v postopku javnega naročanja. V tej fazi naročnik oceni kakovost ponudb in primerja cene.

⁽¹⁾ Včasih se razlikuje med „stroški celotnega življenjskega ciklusa“ (ali „skupnimi stroški lastništva“) in „stroški življenjskega ciklusa“, pri čemer so slednji pogosto nekoliko ožji pojem, ki ne vključuje vedno takih stroškov, kot so stroški konca življenjske dobe in odstranjevanja odpadkov. Naročniki so tisti, ki morajo uporabiti najustreznejši pojem glede na posamezni primer (na primer na podlagi razpoložljivih informacij).

© Evropske skupnosti

Ko ocenjujete kakovost ponudb, uporabite vnaprej objavljena, predhodno določena merila za oddajo, da bi določili, katera ponudba je najboljša. Na podlagi direktiv o javnih naročilih imate dve možnosti: ponudbe lahko primerjate samo na podlagi najnižje cene ali pa se odločite za oddajo naročila „ekonomsko najugodnejši“ ponudbi, kar pomeni, da se bodo upoštevala merila za ocenjevanje, vključno s ceno.

Ker merilo „ekonomsko najugodnejše“ ponudbe vedno vsebuje dve ali več pod-meril, lahko ta vključujejo okoljska merila. Tako neizključujoči seznam primerov v direktivah, ki naj bi naročnikom omogočili določitev ekonomsko najugodnejše ponudbe, vključuje: kakovost, ceno, tehnične prednosti, estetske in funkcionalne lastnosti, okoljske lastnosti, tekoče stroške, stroškovno učinkovitost, poprodajne storitve in tehnično pomoč, datum dobave in rok dobave ter rok izvedbe.

Ker bo najboljša ponudba določena na podlagi več različnih sestavin meril, lahko uporabite več tehnik za primerjavo in ponderiranje različnih sestavin meril. Te tehnike vključujejo matrične primerjave,

© Evropske skupnosti

relativne uteži in sisteme bonus/malus. Naročniki so odgovorni za to, da dovolj zgodaj določijo in objavijo merila za ocenjevanje ponudb in relativne uteži za vsako od teh meril, da se lahko ponudniki seznanijo z njimi pri pripravi svojih ponudb.

Različna merila, ki bodo določila ekonomsko najugodnejšo ponudbo, morajo biti oblikovana tako, da:

- se nanašajo na predmet naročila, ki bo oddano (kot je opisan v tehničnih specifikacijah),
- omogočajo oceno ponudb na podlagi njihovih ekonomskih in kakovostnih meril kot celote, da bi določili ekonomsko najugodnejšo ponudbo ⁽¹⁾.

To v praksi pomeni, da ni nujno, da vsako posamezno merilo za ocenjevanje naročniku zagotovi ekonomsko korist, ampak da morajo merila za ocenjevanje kot celota (tj. ekonomska in okoljska) omogočiti določitev ekonomsko najugodnejše ponudbe.

5.1.2 Povezovanje meril za ocenjevanje s tehničnimi specifikacijami

Lahko obstaja povezava med zahtevami v tehničnih specifikacijah in merili za ocenjevanje. Tehnične specifikacije opredeljujejo zahtevano raven učinkovitosti, ki jo je treba izpolnjevati. Toda kot naročnik se lahko odločite, da se kateremu koli proizvodu/storitvi/gradnji, učinkovitejšemu od zahtevane minimalne ravni, dodelijo dodatne točke, ki se lahko razdelijo v fazi dodelitve naročila. Torej bi moralo biti mogoče prevesti vse tehnične specifikacije v merila za ocenjevanje.

⁽¹⁾ Glej uvodno izjavo 46 Direktive 2004/18/ES in uvodno izjavo 55 Direktive 2004/17/ES.

Nagraditev čistilne opreme za energetske učinkovitost

Naročnik je v tehničnih specifikacijah določil, da čistilna oprema ne sme porabljati več kot 3 kWh električne energije. Naročnik lahko nagradi učinkovitejšo čistilno opremo tako, da v merilih za ocenjevanje navede, da bodo pri ocenjevanju ponudb dodatne točke dodeljene za opremo, ki porabi manj kWh od določene minimalne količine.

5.2 Uporaba meril za ocenjevanje

5.2.1 Splošne smernice

Direktivi o javnih naročilih 2004/17/ES in 2004/18/ES izrecno dovoljujeta vključitev okoljskih vidikov v merila za ocenjevanje. Ta zakonodaja gradi na sodni praksi Sodišča. Osnovno pravilo o okoljskih merilih za ocenjevanje je bilo določeno v zadevi C-513/99 (Concordia Bus) ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Sodba Sodišča v zadevi C-513/99.

Zadeva Concordia Bus

Leta 1997 se je občina Helsinki na Finskem odločila, da objavi razpis za avtobusne storitve. Uporabili so merila za ocenjevanje, kot so skupna cena, kakovost avtobusov in operativna kakovost.

Na podlagi enega od meril za ocenjevanje so podjetja lahko pridobila dodatne točke, če so izpolnjevala določene ravni emisij in hrupa. Na podlagi teh dodatnih točk je bilo naročilo oddano podjetju HKL, ki je občinsko prevozno podjetje.

Concordia Bus, ponudnik, ki ni dobil naročila, je nasprotoval tej odločitvi s trditvijo, da ravni emisij in hrupa ni mogoče uporabiti kot meril za ocenjevanje, saj naročniku ne prinesejo nobene ekonomske koristi.

© Fotopix skymoon

Iz odločitve sodišča v tej zadevi ter iz direktiv 2004/17/ES in 2004/18/ES, ki se posebej sklicujeta na to odločitev v svojem uvodu, sledi, da morajo vsa merila za ocenjevanje izpolnjevati štiri pogoje.

1. Merila za ocenjevanje morajo biti povezana s predmetom naročila

Ta pogoj je najpomembnejši. Zagotavlja, da se merila za ocenjevanje nanašajo na naročnikove potrebe, kot so opredeljene v predmetu naročila.

Prisotnost povezave v zadevi Concordia Bus

V zadevi Concordia Bus je Sodišče menilo, da merila za ocenjevanje, ki se nanašajo na raven emisij dušikovega oksida in na raven hrupa avtobusov, uporabljenih za prevoze, izpolnjujejo zahtevo glede povezanosti s predmetom naročila.

V poznejši sodbi, „zadevi Wienstrom“ ⁽²⁾, je Sodišče dalo dodatne informacije o tem, kako je treba razlagati povezavo s predmetom naročila.

⁽²⁾ Sodba Sodišča v zadevi C-448/01.

Odsotnost povezave v zadevi Wienstrom

V tej zadevi je Sodišče odločilo, da v razpisu za dobavo energije merilo, ki se nanaša izključno na količino električne energije, pridobljene iz obnovljivih virov, ki presega pričakovano porabo naročnika (kar je bil predmet naročila), ni mogoče šteti za povezano s predmetom naročila ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Vseeno je treba poudariti, da je Sodišče istočasno priznalo možnost merila za oddajo, povezanega s količino električne energije iz obnovljivih virov energije (kot del električne energije, dejansko dobavljene naročniku). Poleg tega je tudi navedlo, da utež 45 %, dodeljena temu merilu, naročniku ne bi preprečila potrebne sintetične ocene meril za oddajo za določitev ekonomsko najugodnejše ponudbe.

2. Merila za ocenjevanje morajo biti specifična in objektivno merljiva

Sodišče je na podlagi svojih predhodnih sodb odločilo, da merila za ocenjevanje ne smejo naročniku nikoli dati neomejene svobode izbire. To svobodo izbire morajo omejiti z določitvijo specifičnih in merljivih meril ter meril, povezanih s proizvodom, ali kot se je izrazilo Sodišče, z „dovolj specifičnimi in objektivno merljivimi“ merili.

Specifičnost in merljivost meril za ocenjevanje v zadevi Concordia Bus

V zadevi Concordia Bus je občina Helsinki pred oceno ponudb določila in objavila sistem za dodelitev dodatnih točk za določene ravni hrupa in emisij ⁽²⁾. Sodišče je menilo, da je bil ta sistem dovolj specifičen in merljiv.

⁽²⁾ V tem primeru so bile dodatne točke dodeljene med drugim za: „uporabo avtobusov z emisijami dušikovega oksida pod 4 g/kWh (+2,5 točke/avtobus) ali pod 2 g/kWh (+3,5 točke/avtobus) in z ravnjo zunanje hrupa pod 77 dB (+1 točka/avtobus)“.

Sodišče je v zadevi Wienstrom zagotovilo dodatno pojasnilo.

Jasnost in objektivnost meril za ocenjevanje v zadevi Wienstrom

V zadevi Wienstrom je Sodišče ugotovilo, da mora naročnik za to, da bi vsem ponudnikom zagotovil enake možnosti pri oblikovanju pogojev svojih ponudb, oblikovati svoja merila za ocenjevanje tako, da „si jih vsi razmeroma dobro obveščeni in običajno skrbni ponudniki razlagajo enako“ ⁽³⁾. Drug element potrebne jasnosti in merljivosti meril za ocenjevanje, kot ga je navedlo Sodišče, je, da mora naročnik določiti samo merila, v zvezi s katerimi je mogoče informacije, ki jih zagotovijo ponudniki, dejansko preveriti.

⁽³⁾ V tem primeru naročnik ni določil specifičnega roka dobave, v katerem bi morali ponudniki navesti količino, ki bi jo lahko dobavili.

3. Merila za ocenjevanje morajo biti predhodno objavljena

V skladu z vsemi direktivami o javnih naročilih morajo obvestila o javnem naročilu navesti, ali bo naročnik oddal naročilo na podlagi „najnižje cene“ ali „ekonomsko najugodnejše ponudbe“. V zadnjem primeru se merila za določitev ekonomsko najugodnejše ponudbe navedejo v obvestilu ali vsaj v vsakem primeru v razpisni dokumentaciji.

4. Merila za ocenjevanje morajo upoštevati zakonodajo Skupnosti

Zadnji pogoj, ki izhaja iz Pogodbe ES in navedenih direktiv o javnih naročilih, je, da morajo biti merila za ocenjevanje v skladu z vsemi temeljnimi načeli zakonodaje Skupnosti. Sodišče je izrecno navedlo pomen načela nediskriminacije, ki je osnova za druga načela, kot sta svoboda opravljanja storitev in svoboda ustanavljanja.

Razlika med specifičnostjo in diskriminacijo v zadevi Concordia Bus

V zadevi Concordia Bus je bilo izrecno odprto vprašanje diskriminacije. Eden od ugovorov družbe Concordia Bus je bil, da so bila merila, ki jih je določila občina Helsinki, diskriminacijska, saj je bilo občinsko avtobusno podjetje, tj. HKL, edino podjetje z vozili na plinski pogon, ki so lahko izpolnjevala te ravni emisij. Sodišče je odločilo, da zaradi dejstva, da je enega od meril za ocenjevanje, ki jih je določil naročnik, lahko izpolnjevalo le majhno število podjetij, naročilo ni bilo diskriminacijsko. Pri odločanju, ali je šlo za diskriminacijo, je torej treba upoštevati vsa dejstva v zadevi ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Eno od teh dejstev v tem primeru je bilo, da je bil pritožniku Concordia Bus dodeljen drugačen sklop, v katerem je bila uporabljena ista zahteva za vozila na plinski pogon.

5.2.2 Uporaba izračunavanja stroškov življenjskega ciklusa

V fazi oddaje v postopku javnih naročil je cena v ponudbi vedno eden od najvplivnejših dejavnikov. Vendar kako določiti ceno?

Za proizvod, storitev ali gradnjo vedno plačate neko ceno. Toda nakupna cena je samo eden od stroškovnih elementov v celotnem procesu naročanja, uporabe in odstranjevanja. Če želite oceniti celoten strošek ponujenega, morate upoštevati vse različne faze. To je znano kot pristop „izračunavanja stroškov življenjskega ciklusa“. To pomeni, da pri odločanju o naročilu upoštevate vse stroške, nastale v življenjski dobi proizvoda ali storitve.

Ni nujno, da je ocena stroškov življenjskega ciklusa težavna ali zamudna. Čeprav obstajajo številne posebne tehnike za izdelavo izčrpnih izračunov stroškov življenjskega ciklusa na zasebnem trgu, lahko začnete z enostavno primerjavo očitnih in merljivih stroškov.

© Shutterstock.com

Stroški življenjskega ciklusa: predlog Pooblaščenega inštituta Združenega kraljestva za nabave ⁽²⁾.

Pooblaščen inštitut Združenega kraljestva za nakupe in oskrbo predlaga, da bi morale izračunavanje stroškov celotnega življenjskega ciklusa zajemati:

- nakup in vse povezane stroške (dostava, namestitve, usposobitev za zagon itd.),
- obratovalne stroške, vključno z energijo, nadomestnimi deli in vzdrževanjem,
- stroške konca življenjske dobe, kot so umik iz obratovanja in odstranitev.

⁽²⁾ Več informacij na: <http://www.cips.org/>

Te stroške je treba vključiti v postopke naročanja, da bi zagotovili njihovo upoštevanje pri določitvi ekonomsko najugodnejše ponudbe. To vam bo pomagalo dobiti proizvod z boljšo okoljevarstveno učinkovitostjo, saj bo postopek razkril stroške uporabe virov in odstranitve, ki drugače mogoče ne bi bili deležni ustrezne pozornosti.

© Evropske skupnosti

5.2.3 Kako uporabiti izračunavanje skupnih stroškov življenjskega ciklusa za spodbuditev upoštevanja okoljskih vidikov

Politiko varčevanja – in hkrati ohranjanja okolja – z uporabo pristopa „stroškov življenjskega ciklusa“ je mogoče izvajati na vrsto načinov. V nadaljevanju so naštet nekateri primeri.

A. Prihranki pri uporabi vode in energije

Najlažji korak v smeri stroškovno učinkovitega in okolju prijaznega naročila je varčevanje z vodo, električno energijo in fosilnimi gorivi. Prednost je, da tako varčevanje očitno koristi finančnemu stanju naročnika in okolju. Ker je izračun stroškov vode in energije preprost in ker imajo ti jasen ekonomski vidik, se lahko preprosto uporabijo kot merila za *ocenjevanje* v postopkih javnih naročil. Pomen uporabe vode in energije je nesporen tudi z okoljskega vidika, zlasti na primer učinek uporabe goriva na emisije CO₂ ali nastajanje odpadkov.

B. Prihranki pri stroških odstranjanja

Na stroške odstranjanja se pri naročilu proizvoda ali pri oddaji ponudbe za gradbeni projekt zlahka pozabi. Stroške odstranjanja pa je enkrat treba plačati,

čeprav včasih traja kar nekaj časa, preden nastanejo. Neupoštevanje teh stroškov pri nakupu lahko v nekaterih primerih spremeni dobro kupčijo v drag nakup. Stroški odstranjanja lahko segajo od stroškov fizične odstranitve do plačila za varno odstranitev. Odstranjanje pogosto urejajo zelo stroga pravila.

Razumno načrtovanje faze odstranjanja: primer gradbeništva

Eno od področij, kjer se ustvarja veliko odpadkov, je gradbeništvo. Rušenje starih stavb ne vključuje samo odstranjanja velike količine ruševin, ampak tudi ravnanje z nevarnimi materiali, kot je azbest. Tako lahko v svojem razpisu vprašate graditelje, koliko nevarnih odpadkov pričakujejo, da bo nastalo med rušitvijo in kakšni bodo stroški njihove odstranitve. V nekaterih primerih, npr. pri gradnji cest, bi moralo biti mogoče izračunati tudi koristi uporabe recikliranih odpadnih materialov, kot je izrabljeni odpadni asfalt.

Primeri kažejo, da vam lahko vključitev količine in sestave odpadkov v merila za *ocenjevanje* prihrani denar in pomaga okolju. In ko je približni strošek odstranjanja odpadkov izračunan, bi moralo biti mogoče prevesti okoljsko merilo zmanjševanja odpadkov v ekonomsko merilo.

Poglavje 6

Določila o izvajanju naročila

Povzetek

- Pogodbeni določila se lahko uporabijo za to, da se v fazi izvedbe vključijo okoljske zahteve.
- Naročnik lahko določi način dobave blaga in celo način prevoza.
- Izvajalec je dolžan upoštevati vsa določila o izvajanju v naročilu.

Določila o izvajanju naročila se uporabijo za določitev načina izvajanja naročila. Priznava se, da se lahko okoljski vidiki vključijo v določila o izvajanju naročila, če so objavljeni v javnem razpisu ali v specifikacijah ter so v skladu z zakonodajo Skupnosti ⁽¹⁾.

6.1 Pravila, ki urejajo pogodbeni določila

- Pogodbeni določila ne smejo imeti vloge pri odločanju, kateri ponudnik bo dobil naročilo, kar pomeni, da jih mora načelno obvladati vsak ponudnik. Ta določila ne smejo biti prikrite tehnične specifikacije ali merila za ocenjevanje ali izbor. Medtem ko morajo ponudniki dokazati, da njihove ponudbe izpolnjujejo tehnične specifikacije, se med postopkom javnega naročila ne sme zahtevati dokaza o izpolnjevanju pogodbenih določil. Na primer, pogodbenih določil ne smete uporabiti, da bi zahtevali določen proizvodni proces (za dobavo) ali osebje z določenimi izkušnjami (za storitve), saj sta to pogoja, ki se nanašata na ugotavljanje sposobnosti. Te pogoje je treba obravnavati v okviru ustrezne faze postopka, določenega v direktivah o javnih naročilih.
- Čeprav naj bi bila pogodbeni določila zunaj postopka oddaje naročil, jih je treba v razpisu vseeno jasno določiti. Ponudniki se morajo namreč zavedati vseh obveznosti, določenih v pogodbi o izvedbi naročila, da bi jih bili sposobni izraziti v ceni svoje ponudbe.

- Pogodbeni določila morajo biti povezana z izvajanjem naročila.
- Pogodbeni določila ne smejo privedi do diskriminacije v prid izvajalcev iz katere koli določene države članice.
- Pri izvajanju zahtevanega dela ali pri dobavi proizvodov, zajetih v razpisu, mora izvajalec ali dobavitelj upoštevati vsa določila o izvajanju, določena v razpisni dokumentaciji.

Primer Ministrstva za okolje Združenega kraljestva (DEFRA) – V moji stavbi boste upoštevali mojo okoljsko politiko!

Smernice o zelenih javnih naročilih, ki jih je izdalo Ministrstvo za okolje ZK (DEFRA), določajo, da morajo vsi izvajalci, ki delajo v njihovih prostorih, slediti okoljski politiki ministrstva. To vključuje pravila o kajenju, odlaganju odpadkov v ustrezne smetnjake, upoštevanje omejitev parkiranja in na splošno ravnanje po pravilih o varstvu okolja, ki veljajo za osebje ⁽²⁾.

⁽²⁾ Več informacij na: <http://www.defra.gov.uk>

6.2 Pogodbeni določila za izvedbo gradenj ali storitev

Nekaj primerov možnih pogodbenih določil o izvajanju gradenj ali storitev

- **Prevoz proizvodov in orodij na gradbišče**
 - Dostava proizvodov na gradbišče v koncentrirani obliki in nato razredčevanje na kraju samem
 - Uporaba zabojnikov za ponovno uporabo za prevoz proizvodov na gradbišče

⁽¹⁾ Člen 26 Direktive 2004/18/ES in člen 38 Direktive 2004/17/ES.

- **Kako opraviti storitev**

Uporaba dozirnih sredstev, da se zagotovi uporaba ustreznih količin čistilnega proizvoda

- **Odstranjevanje izrabljenih proizvodov in embalaže**

Izrabljene izdelke in embalažo izvajalec prevzame za ponovno uporabo, recikliranje ali odpelje v deponijo

- **Usposabljanje osebja izvajalca**

Osebje, seznanjeno z okoljskim vplivom svojega dela in okoljsko politiko naročnika, v čigar stavbah bo delalo

6.3 Določila pogodbe o dobavi

Ker izvajanje javnega naročila blaga vključuje samo dostavo blaga, je glavna priložnost za uporabo okoljskih pogodbenih določil določitev načina dostave blaga. Preprosti načini za izboljšanje okoljskega vpliva naročila vključujejo:

- dostavo **ustrezne količine** proizvoda. Na splošno to pomeni dostavo v velikih količinah, saj bo to okoljsko učinkoviteje kot večkratna dostava manjših količin. Določitev maksimalnega števila dostav na teden ali mesec je lahko drug način za doseg istega rezultata;
- zahtevo, da se blago **dostavi zunaj prometnih konic**, s čimer se zmanjša prispevek dostav k prometnim zastojem;
- zahtevo, da dobavitelj **odnese (in reciklira ali ponovno uporabi) kakršno koli embalažo**, ki pride s proizvodom. To ima dvojno prednost: centraliziranje embalaže pred ponovno uporabo ali reciklažo in spodbuditev dobavitelja, da zmanjša uporabo kakršne koli nepotrebne embalaže.

6.4 Vpliv prevoza

V nekaterih primerih lahko pogodbeno določila uporabite, da **določite način prevoza**, ki ga je treba uporabiti za dostavo blaga, vendar se prepričajte, da niso diskriminacijska.

Pri velikih javnih naročilih gradenj je mogoče ustrezno zahtevati, da se blago pošlje po železnici ali z ladjo. Zaradi samega dejstva, da ima lahko en ponudnik boljši dostop do železniškega omrežja ali do plovne poti kot drugi, tako določilo o izvajanju naročila ni avtomatsko diskriminacijsko. To bi bilo tako samo, če bi, na primer, železniško omrežje ali omrežje celinske plovne poti bil dejansko sposoben uporabiti samo en ponudnik. Določilo bi bilo potem diskriminacijsko in bi dejansko pomenilo prikrito merilo za izključitev, saj bi iz sodelovanja avtomatsko izključilo vse ponudnike, ki nimajo dostopa do določenega načina prevoza. Enako bi veljalo za pogodbeno določilo, ki bi izločalo izvajalce samo na podlagi razdalje za dostavo.

© Evropske skupnosti

Evropska komisija

Kupujte zeleno! Priročnik o ekološkem – okolju prijaznem – javnem naročanju

Luxembourg: Urad za uradne publikacije Evropskih skupnosti

2005 – 39 str. – 21 x 29,7 cm

ISBN 92-894-9095-0

